

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

TĚLESNÉ MODIFIKACE

Diplomová práce

Autor: Bc. Julie Honzиковá

Studijní program: Učitelství výtvarné výchovy pro 2. Stupeň ZŠ, SŠ a ZUŠ

Vedoucí práce: Mgr. Magdalena Adámková Turzová, Ph.D.

Olomouc 2024

Bibliografická identifikace

Jméno autora: Bc. Julie Honzиковá

Název práce: Tělesné modifikace

Vedoucí práce: Mgr. Magdalena Adámková Turzová, Ph.D.

Pracoviště: Katedra výtvarné výchovy

Rok obhajoby: 2024

Abstrakt:

Diplomová práce se skládá z teoretické, praktické a didaktické části. Ústředním bodem celé práce je umělecká instalace na téma Tělesné modifikace, která je volně inspirovaná ranými experimenty Fakira Musafara, což byl jeden z hlavních průkopníků moderního primitivního hnutí. Součástí textu jsou i umělci, kteří se zabývají tímto tématem, ať už v instalaci, nebo v rámci jiného média. Dále práce obsahuje koncept, postup práce a jeho specifika. Teoretická a didaktická část jsou pouze doprovodným materiálem. V teoretické části se zabývám jednotlivými nejznámějšími modifikacemi a jejich historií, popisem a významem modifikací jako takových. Dále pak kmenovými kulturami souvisejícími s danou problematikou a individualitou vnímání estetična a krásy. Teoretická část je jen výběrem a neposkytuje kompletní přehled. Didaktická část obsahuje dokumentaci výukových bloků na dané téma, realizovaných v základní umělecké škole s různými věkovými skupinami. Téma a úkoly jsou uzpůsobeny věku, možnostem a pedagogickým náležitostem. Praktická i didaktická pasáž je doplněna fotodokumentací.

Klíčová slova:

Tělesné modifikace, úprava těla, piercing, tetování, skarifikace, instalace, malba

Bibliographical identification

Author: Bc. Julie Honziková
Title: Body Modifications

Supervisor: Mgr. Magdalena Adámková Turzová, Ph.D.
Department: Department of Art Education
Year: 2024

Abstract:

The thesis consists of theoretical, practical and didactic parts. The focal point of the whole thesis is an art installation on the theme of Body Modification, which is loosely inspired by the early experiments of Fakir Musafar, one of the main pioneers of the modern primitive movement. The text includes artists who have explored this theme, whether within the installation or in other media. The thesis also includes the concept, the process of the work and its specifics. The theoretical and didactic parts are only supplementary material. In the theoretical part I describe each of the most famous modifications and their history, description and meaning of modifications as such. Furthermore, I explain the tribal cultures related to the topic and the individual perception of aesthetics and beauty. The theoretical part is only a highlight and does not provide a complete overview. The didactic part contains documentation of teaching blocks on the topic, implemented in a primary art school with different age groups. The topic and tasks are adapted to the age, possibilities and pedagogical requirements. The practical and didactic passage is complemented with photo documentation.

Keywords:

Body modification, piercing, tattoo, scarification, installation, painting

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně pod vedením Mgr. Magdaleny Adámkové Turzové, Ph.D. a uvedla použité zdroje.

V Olomouci dne 14.4. 2024

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Hana...' followed by a flourish. The signature is positioned above a horizontal dotted line.

Děkuji mé vedoucí práce Mgr. Magdaleně Adámková Turzové, Ph.D. za pomoc, cenné rady a připomínky. Dále děkuji mé nejlepší kamarádce Terezce za korektury, Lence Ptáčkové za zapůjčení výstavního prostoru a všem mým známým, kteří skladují všemožnou veteš.

OBSAH

Obsah	7
1 Úvod	8
2 Teoretická část	12
2.1 Obrat k tělu	12
2.2 Tenká hranice mezi úpravou a sebepoškozováním	14
2.3 Rozdílnost ve vnímání úprav těla	16
2.4 Rozdílnost vnímání krásného	20
2.5 Piercing	22
2.6 Tetování	33
2.7 Další druhy	35
3 Inspirační umělci	39
3.1 Vídeňský akcionismus	39
3.2 Orlan (1974)	40
3.3 Edward Kienholtz (1927-1994)	42
3.4 Mark Ther (1979)	45
3.5 Jon Rafman (1981)	48
3.6 Patricia Piccinini (1965)	49
3.7 Erwin Wurm (1954)	52
4 Praktická část	55
4.1 Koncept práce	55
4.2 Průběh práce	56
4.3 Fotodokumentace	57
5 Didaktická část	75
5.1 První skupina	75
5.2 Druhá skupina	80
5.3 Třetí skupina	85
5.4 Čtvrtá skupina	87
6 Závěr	89
7 Anotace	90
8 Seznam obrázků	91
9 Seznam Zdrojů	96

1 ÚVOD

Důvodem zvolení tématu mé diplomové práce, byl můj osobní vztah a zájem o danou problematiku. Můj pohled na téma, je jako u řady lidí, individuální a spojen s mou osobností, zkušenostmi i přesvědčením.

Tělesné modifikace jsou pro mě něco, co mi umožňuje jako ateistovi cítit skrz bolest svět kolem sebe. Vnímám je jako neduchovní duchovno. Vnímání, cítění, zrak i sluch jsou zesíleny, nebo naopak zeslabeny. Pocit z modifikace může přinést jakési uzemnění a uvědomění si vlastního těla v daném okamžiku. Je to jistý „seberituál“, který je prožívám až v intimní sféře za doprovodu modifikátora, či dokonce bez něj. Rituál zde není účelem provokace, ani upozorněním na sebe. Může jít o klasický piercing nebo tetování, ale i o těžší modifikace, které jsou pro řadu lidí extrémní. Většinou se do nich člověk nepouští, pokud o nich není stoprocentně přesvědčen, protože řada těchto úprav zanechává nevratné následky a mnohdy je spojena s bolestí a někdy i velmi dlouhou rekonvalescencí a odpovídajícím režimem. Ten už sám o sobě obsahuje jakousi rituálnost. Je to zkouška vlastního těla a myslí a jejich limitů. Z trvanlivé modifikace zůstává obraz, šperk, výrazná změna, z netrvanlivé nepatrná fyzická stopa, ale výrazná psychologická zkušenost o vlastním těle a myslí, která je nezapomenutelná. Proces je mnohdy důležitější než výsledek, je od těla neoddelitelný a při chybějící zkušenosti slovně nepřenosný. Výsledek nemusí odpovídat původní představě, protože tělo se se zásahem individuálně vyrovnává, přijímá ho, nebo odmítá, hojí se a samo ho přetransformovává. Na těle zůstávají obrazy, díry, šperky, nebo jen nepatrné jizvy a nezapomenutelný pocit o sobě samém. Právě tento pocit je zde pro mě klíčový. Tato událost je pro mě mnohdy spojena s ukončením nějaké osobní situace.

Tělo je pro mě oknem do mozku, mozek je nástrojem řídící tělo. Je to akt spojen s mou vnitřní racionalitou a s vnímáním těla, jeho přirozeného chodu a reakcí. To je sice ovlivněno zesílenou skutečností, avšak takovou, která vychází zevnitř. Obsahuje racionalitu, která je spojena s pocity různého druhu, ať už pozitivními, nebo negativními. Nechci však tento akt popisovat jako něco vážného, součástí je i požitek, dobrý pocit a někdy až zábava. Podstatné je pro mě to, že vnímání není ovlivněno extévními vlivy jako jsou například drogy nebo alkohol, takže vědomí zůstává nezměněné a vlastní. Vztah k pozůstatkům aktu je pro mě velký a významný. Modifikace je částečně taková, jakou ji očekáváme. Mozek a naše mysl mají silný vliv na fyzickou zkušenost. Pokud očekáváme něco nepříjemného, může se stát, že proces bude velmi nepříjemný a bolestivý. Naopak pozitivním přístupem se zážitek z modifikace pozitivně ovlivní až na úroveň příjemného, proto není dobré jít do takové situace se strachem a obavami. Každé tělo je zároveň jiné a má jiné limity, podle toho se vyrovnává se situací a vyhodnocuje ji.

Téma jsem si vybrala, protože je mi blízké ať už z hlediska vlastních zážitků, jelikož jsem řadu modifikací osobně vyzkoušela, nebo už z pouhé fascinace limity těla jiných lidí a jejich osobním vnímáním. Co se týče umění, vnímám tělo jako ukazatel a jako plátno. Pokud chcete, může toto plátno odrážet alespoň částečně vaše nitro, které nikdo nevidí. Vždy je to i záležitost estetická. Estetická i významová složka je z mého pohledu v přímé úměrnosti.

Velmi zajímavým faktem je pro mě to, jak velká část lidí k úpravám těla přistupuje. Často se setkáváme s názorem, že to, co nijak neupravuje běžnou konstituci těla, ale pouze ji zmenšuje, zvětšuje, nebo přetvarovává, nečelí téměř žádnému stigma, ačkoliv je zásah do těla většinou větší a rizikovější. Netvrdím však, že nejsou zastánci naprosté přirozenosti. Hranice u každého je velice tenká. Většina lidí má dělicí čáru, kterou odděluje přijatelné a nepřijatelné (a to jak u sebe, tak i u ostatních). Úhel pohledu je zde zásadní, souvisí s výchovou, kulturou i mírou empatie. Je zde podstatou být krásný? Odlišit se? Projevit se? Být dokonalejší? A pro koho? Snažíme se všichni o dokonalost, kterou vnímáme každý jinak? Nebo ji vnímáme tak, jak si myslíme, že je to správně? Jsme ovlivněni módním diktátem, či vzory? Mohlo by se zdát, že tato úvaha je zcela povrchního charakteru. Toto téma však mimo jiné přímo nabádá k tomuto povrchnímu zkoumání, které ve výsledku vůbec povrchní není. Protože to, jak se svým tělem nakládáme, či nenakládáme, definuje každého z nás. A každý z nás je kauzálně ovlivněn milióny situací a zážitků.

Vnímám tělesné modifikace jako až jakýsi kult, který ale spojuje nehomogenní skupinu lidí z různých kultur, věkových kategorií, období a různých názorů. Jediný spojovníkem je to, že je něco alespoň částečně trvale zdobí nebo upravuje. Dále mě zajímal vztah estetická a duchovna. Já zde však duchovno vnímám nespirituálně jako myšlení, které je pomocí prožitku těla vedeno k nějakému pocitu. Vnímám zde dva hlavní aspekty, a to je právě estetická a duchovno. Jde o neoddelitelné a vždy přítomné aspekty, které se proplétají a vytváří historicky provázanou entitu. Vždy mě zajímalo, jak na tyto dva aspekty nahlíží ostatní, a ke které významové straně se kloní. Zároveň řeším otázku toho, zda je ještě úprava těla něčím neobvyklým, nebo jestli je už zcela mainstreamovou záležitostí většiny. Je to taková škála s otázkou pro každého. Kde na škále přijatelného a nepřijatelného se nacházím? Jaký pocit a postoj ve mně dané jevy vytváří? Jsem ochoten vnímat estetickou i duchovní stránku stejně, nebo rozumím jen jedné polovině? Otázkou je, jestli je tělesno důležitější než duchovno, a nemůže to být do určité míry vlastně totéž? Tělesno je, stejně jako lidská potřeba po duchovnu, entitou, která se pravděpodobně nikdy nepřestane vyvíjet. Bude procházet rozsáhlými změnami, které jsou dnes nepředstavitelné. Rozsah a úroveň modifikací těla roste s úrovní medicíny, vědy a společnosti, a dalo by se říct, že je v přímé úměrnosti s naším pokrokem. Cyberpunk, dříve představitelný možná jen ve vědecko-fantastických filmech, je dnes realitou. Nejenže upravujeme svůj vzhled,

ale také vymýšlíme věci, které jsou schopny nám nahradit naše nedostatky a usnadnit nám život. Vše má ale své pro a proti. Hrozba umělé inteligence je stále aktuálnější problémem, to však není ústředním problémem mé práce, proto bych nerada zabíhala do detailů.

Ačkoliv úpravy těla sahají až do starověkého Egypta, v evropské společnosti byl jejich význam ještě donedávna vnímán jako něco podivného, protispolečenského, s převážně negativními konotacemi. Pokud měl člověk ještě zhruba v 70. letech minulého století propíchnuté něco jiného než ušní lalůček, byl považován za člověka drogově závislého, sociálně nepřizpůsobivého, za člena domorodých kmenů, nebo příznivce BDSM kultury. Tyto úpravy těla však prošly v posledních čtyřiceti letech až neuvěřitelně rychlou proměnou. Zdá se, že až sociopatologické přikládání určitého statusu majitelům těchto úprav pomalu mizí. Modifikací, jak úpravám těla také říkáme, je řada druhů. Od dnes už naprosto běžného piercingu a tetování, přes méně časté zákroky (jejichž historie není o nic méně bohatá, avšak v naší společnosti nemají svou tradici), až po naprosto moderní modifikace, jejichž nejstarší majitele nezdobí tyto proměny více než třicet let.

Než začneme rozebírat jednotlivé druhy jako takové, myslím, že je třeba se podívat na jejich historicky význam a smysl, který se začíná v současné době lehce vytrácet. V historii byly některé modifikace spojeny s iniciačními rituály, například přechodem mezi dětstvím a dospělostí. Někdy mohlo jít o důkaz víry, vzpouru, nebo označení vyvržence společnosti. Nechceme být ale skeptičtí. Ačkoliv význam těchto úprav se značně vyprázdnil, u části lidí je stále přítomna významová složka nebo pocit duchovna. Už jen rozhodnutí poškodit své tělo (hanlivě řečeno), přetrpět bolest, odlišit se, zažít netradiční zážitek, zkrášlit se nebo se s někým identifikovat, je ovlivněno řadou věcí. Měli bychom vnímat také jako podstatné, zda je tato věc vidět, nebo je skryta, zda je trvalá nebo jen dočasná. Zda je jen estetickou záležitostí, nebo je spojena s nějakou událostí, pocitem, vnitřním pnutím, nebo jen tlakem okolí. Zda ji provádí sám majitel, nebo někdo jiný. To by mohlo být otázkou další věci, a to je důvěra ke konateli, ať už je to nositel sám, nebo někdo jiný.

Zajímavým faktem může být také to, co mají lidé s těmito zásahy společného, zda by se pro ně dal najít nějaký společný univerzální rys. Jestli tyto osoby něco konkrétního spojuje. K tomu by bylo potřeba rozsáhlých výzkumů. Otázkou je, zdali je to možné i při větších možnostech, protože nikdy nebudeme mít dostatečný reprezentativní vzorek prozkoumán do hloubky, neboť ta je zde nezbytná. Kvalitativní výzkum by nám zase odkryl jen malou skupinu, a ta nic relevantně objektivního a platného nepřinese. Zeptejte se několika lidí na jejich tělesnou úpravu a dostanete naprosto různé odpovědi, jež jsou kauzálně ovlivněny. Museli bychom pak zkoumat subjekt naprosto celý i s dětstvím, kulturou, rodinnými tradicemi, temperamentem, zdravím, s životními situacemi a blízkými osobami. Také bychom museli přihlížet na vývoj

sebepojetí, sebevědomí a vnímání toho, co je krásné, což má na úpravu zevnějšku značný vliv. Výzkum však není účelem této práce, jelikož teoretická část je pouze doprovodným textem k části praktické a didaktické.

Další věc, na kterou bych chtěla čtenáře upozornit, je fakt, že západní Evropa, která na rozdíl od jiných končin světa nemá bohatou historii modifikací, přistupuje k těmto jevům naprosto odlišně. Ačkoliv úpravy těla v západní společnosti nejsou primárním předmětem zájmu této práce, je mi tato kultura nebližší, a bude jistě nejvíce (ať je to záměrem, či ne) zahrnuta i v mém přístupu. Hlavním zájmem pro mě nejsou současné subkultury, neboť mám pocit, že neposkytují jakousi univerzálnost, kterou hledám.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Obrat k tělu

Ačkoliv historie je plná tělesnosti, vzpomeňme si například na středověk, ve kterém je téměř vždy tato tělesnost oddělená od duchovna. To se mění až s nástupem 20. století, které výrazně ovlivnilo vnímání člověka a obrat k jeho tělu a tělesnosti. Obrat k tělu se v té době odehrál v řadě disciplín a přispěla k němu řada odborníků a myslitelů. Došlo k němu jednak v tradičních a společensky humanitních oborech. Důkazem jsou díla tehdejších předních filozofů a hlavních představitelů, ale nesmíme zapomenout například na sociology Marcela Mausse nebo Pierra Bourdieua, antropology Thomase Sordase či Mary Douglasovou, v neposlední řadě filozofy Michaela Foulcalta a Maurice Merleau-Pontyho. Tento výrazný obrat otevřel pole pro zcela nové koncepty zkoumání, mezioborové spolupráce a přesahy. V té době se takových oborů v rámci vědy, společnosti a kultury vyvinulo nesčetně a neexistuje publikace, která by byla schopna je zcela postihnout. Tento převrat byl obrovský přínos pro řadu dnes už téměř samozřejmých poznatků. Významnou roli hrála sociologie těla, genderová studia, speciální pedagogika, antropologie smyslů, sociální a kulturní dějiny těla. Objevují se materiály zpracovávající dějiny sexuality, čichu, penisu, ňadra, a jiných částí těla, přičemž každý odborník se tuto záležitost snaží zmapovat v rámci svého oboru a jeho dostupných poznatků a studií. Zpracování jednotlivé problematiky se netýká jen zpracování dějin, ale i encyklopedií a klasických vědeckých textů. Hlavním pojítkem je překonání klasické dlouho opěvované dualistické teorie. Ke snaze změny přispěla již německá klasická filozofie. Velké a systematické úsilí vyvinuli především stoupenci fenomenologie na počátku 20. století. Nebyli to ve své době jen fenomenologové, kdo na tyto myšlenky narážel. Dobovým příkladem je dílo Georga Simmela, dá se říct zakladatele sociologie těla. Ačkoliv v sociologii došlo k tomuto obratu již v této době, v antropologii na sebe nechal tento zásadní obrat ještě dlouho čekat. Pomineme-li studii Horace Minera o tělesných rituálech Načiremů, prvním, kdo se zasloužil o větší změnu, byl Edward Hall. Ačkoliv takové zpoždění, zrovna v antropologii, je pro nás dnes na první pohled značně nepochopitelné, antropologie byla v té době zásadně ovlivněna studií Franze Boase a jeho následovníků prosazujících kulturní determinismus a relativismus, a tato teorie dualistické pojetí značně vyzdvihovala. Vzhledem k rozmanitosti dnešních přístupů k tělu a tělesnosti je nemožné škálu zcela popsat, jelikož je nepřehledné množství přístupů nejen tematických, ale i vědeckých a kulturních, takže k ní rozhodně nelze přistoupit celistvě. Každou část lidského těla lze vzít jako předmět různého druhu výzkumu, jakožto i tělo celé samo o sobě. To se však skládá z malých

segmentů, kde každá část nese význam a oplývá různým vnímáním a historií, kulturně a geologicky ovlivněnou, ať se jedná o nos, prsa, penis, ale třeba i o vlasy a nehty.¹

Dostaneme-li se od každé části jako takové k celému tělu a různým koncepcím, bylo by logické, že až poté, co pochopíme pravou podstatu toho všeho, budeme zkoumat úpravy. Tento postup je však téměř neproveditelný a už vůbec ne v této práci, tak se budeme muset smířit s vybranými poznatky a teoriemi.

V našem prostředí se tělu věnuje řada odborníků. Můžeme zmínit Martina Rychlíka, jehož předmětem zájmu je tetování, skarifikace a jiné úpravy tohoto druhu, dokonce i vlasy. Tělu se věnuje také antropoložka Blanka Činátlová, která ve své knize *Příběhy těla* zkoumá například hmat. Její práce spadá do antropologického proudu, který zkoumá smysly a smyslové vnímání jako biokulturní jev s důrazem na jejich kulturní konstruování v čase a prostoru. Činátlová konkrétně cílí na myšlenku, že smysly nelze myslet bez toho, co je podněcuje čili neoddělitelnost člověka a okolí. Piercingem se zabývá také Martin Heřmanský. Ten zkoumá tento jev v rámci dnešní sociokulturní české společnosti, nezajímá ho tedy piercing jako pouhé propíchnutí, ale řeší jeho rozmanité významy. Máša Dudziaková zase zpracovává modifikace v kyberpunkové literatuře. Zajímavou myšlenkou je citát Arnolda Gehlena z roku 1972: „*Stroje a technologie představují svého druhu prodloužení a specializaci lidského organismu, které kompenzují tělesnou nedovybavenost lidského organismu.*“ Taková vylepšení podle něj zlepšují šanci na přežití. Tato otázka je dnes čím dál více aktuální a při extrémním vývoji umělé inteligence vyvstává jiná otázka: Není člověk jakožto i lidstvo nedokonalé jako celek? Není budoucností planety jiný vyspělejší druh neovládaný emocemi, s tělesnou schránkou nepodléhající zkáze a primitivním potřebám? Tělo je našim projekčním plátnem od nepaměti. Dalo by se ho označit za kulturní univerzálii, která může být a je pomocným nástrojem k poznání a chápání lidského těla. Zdobení těla je dnes přístupno široké veřejnosti, význam konkrétních šperků a úprav není na první pohled nikdy zcela rozklíčovatelný, jako tomu bylo dříve, jelikož postmoderní společnost nemá univerzální rituály, které byly v jiných kulturách běžné.²

---

¹ SOUKUP, Martin. *Tělo: čichat, česat, hmatat, propichovat, řezat. Antropos. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014. ISBN 978-80-7465-108-3, str 9 a 10*

² *Tamtéž, str 9 a 10*

2.2 Tenká hranice mezi úpravou a sebepoškozováním

V úvodu bych ráda zmínila, že modifikace, ačkoliv jsou ve většině případů spojeny s bolestí, nemůžeme považovat za sebepoškozování jako takové. Tělesné modifikace jsou ve většině případů spojené s jistým estetickým nebo duchovním. Jsou plánované, promyšlené a nevznikají na popud záchvatu špatného psychického rozpoložení, nebo by alespoň ideálně neměly. Je však možné, že člověk, který se sebepoškozuje, bude k těmto věcem více tíhnout, jelikož pro něj budou jakousi náhražkou, kterou si způsobuje sám. Není to však pravidlo. Například u tetování jistě ne. Sebepoškozování, ačkoliv by se mohlo zdát, není pouze součástí postmoderní společnosti. K jistému záměrnému poškození dochází dokonce i u zvířat. Pokud se zvíře necítí dobře, může si například vytrhávat srst, pera, nebo si rozkousat určitou část těla. Na tomto příkladu se nejlépe ukazuje rozdíl mezi poškozením a záměrnou úpravou, která u zvířat jistě promyšlena není. Právě to nás odlišuje od ostatních druhů. Jako lidé jsme schopni složitých myšlenkových operací, vícevýznamovosti, a jeden jediný jev, který může vizuálně vypadat naprosto stejně, dokážeme vnímat naprosto různě. Známe-li jeho význam a postranní okolnosti, teprve potom jsme schopni ho objektivně, nebo alespoň částečně správně zhodnotit. Netvrdím však, že úprava těla není poškozením. Cokoliv, co nějak trvale záměrně upravuje tělo, je narušením přirozeného, je zásahem do těla. Velká část těchto zákroků je nevratná, měla by tedy být založena na plně opodstatněném rozhodnutí, při zcela bdělém stavu, po delším rozmyšlení a dosažení určitého věku. Samotný člověk by si měl být tímto zásahem jist a znát jeho specifika a případné komplikace, znát důvod, který ho k této skutečnosti vede.

Nemůžeme opominout, že tyto úpravy jsou vždy spojeny s bolestí a s následnou péčí. Ačkoliv dnes existují různé možnosti, jsou lidé, kteří i u těžkých modifikací odmítají lokální anestetikum, protože je pro ně tento akt něco jako rituál a zkouška síly. Bolest je zde přítomná vždy – když ne při aktu, tak po něm. Každý zásah vyžaduje speciální péči či s sebou nese jistá omezení, která mohou trvat různě dlouho – od hodin, po dlouhé měsíce, až roky.

2.2.1 Dělení na lehké a těžké modifikace

Jak tomu rozdělení napovídá, jsou lehké modifikace takové, které nejsou nijak extrémní nebo velmi rizikové. Jedná se o zákroky běžnějšího charakteru. Takové, na které si troufne velká spousta lidí. U některých, jako piercing a tetování, dokonce není vyžadována plnoletost, ale pouze souhlas rodiče. Lehké modifikace jsou často prováděny i neodborníky doma, v tom případě se ale stávají mnohdy nebezpečnými, protože neodborný zásah může způsobit zdravotní problémy nebo zmrzačení části těla.

Těžké modifikace jsou modifikace nebezpečné, většinou ne příliš časté a mnohdy vzbuzují různé překvapené reakce okolí. Můžeme sem zařadit například skarifikaci, branding, sešívání uší, implantáty – silikonové i magnetické, split jazyka, nebo odstraňování částí těla. Většinou je provádí někdo se speciálními kurzy a pro jejich podstoupení musí být člověk alespoň plnoletý, někdy je kvůli psychické zralosti věk posunut až na 21 let.

2.2.2 Dělení na trvalé a dočasné

Trvalá modifikace zanechává na těle nějaký obraz, šperk, úpravu, která je neoddělitelná, je více spojená s estetikem. Většinou je její vizuální stránka poměrně důležitá a nemusí, ale může obsahovat významovou složku. Otázkou však je, zda už samotnou volbou nějaké úpravy něco nesdělujeme? Dalo by se sem zařadit tetování, trvalý piercing, podkožní implantáty, skarifikace, branding, magnetické kuličky, plastické operace, odstranění částí těla, chirurgické zašpičatění uší, split jazyka, beading, roztahování uší či jiných částí těla, které to dovolují.

Dočasná modifikace je, jak napovídá její název, umístěna na tělo, chceme-li do těla, jen na určitou dobu. Mnohdy je zaměřena spíše na význam a nezanechává výrazné fyzické pozůstatky. Její obsah je více spirituální, zážitkový, či sexuální. Sem bychom mohli zařadit play piercing, nebo věšení na háky. Součástí by však byla i piercingová šněrovačka, která má spíše estetický účel, pokud je prováděna například jako módní doplněk k šatům. Velkým otazníkem jsou výplně na zvětšení některých částí těla, které se časem vstřebají a je nutné je opakovat. Pro mě jsou na jakési pomyslné hranici.

Dále rozeberu jednotlivé vybrané druhy modifikací a jejich stručný vývoj, který dovoluje rozsah této práce.

2.3 Rozdílnost ve vnímání úprav těla

Naše kůže je našim oděvem, něčím, co nesvlékne. Stejně jako oděv, lidé rádi zdobí své tělo. Tetování je jedním z nejstarších ne-li vůbec nejstarším zdobením našeho těla. Tetování se stává módou, jak uvádí etnolog Miroslav Stigl, který procestoval svět. Tetovací salóny jsou všude, ať už jde o Asii, Ameriku, Austrálii až po Kapské město. Tento trend dneška však postrádá kulturní i sociální funkci. Stále jsou však místa, kde je tetování něčím jiným, kde je jeho význam opředen historií.³

Tetování je trvalé prorývání kůže barvou. Je to jev, který je velmi rozporuplný. Jedni ho vnímají jako nepřirozený zásah do dokonalého výtvoru přírody, jako něco nepřípustného dokonce až ohavného, jiní by na něj nedali dopustit. Dalo by se říct, že tělo je naším majetkem, se kterým můžeme libovolně zacházet. Ačkoliv například stříhaní nehtů, úprava vlasů a ochlupení mají kořeny v prostých upravovacích činnostech, tetování může mít význam nejen estetický, ale i magický, rituální, hygienický, sociální, sexuální či hierarchický. Může mít dokonce funkci vnitřního uspokojení, zkrášlení, nebo naopak jako akt uznání, nebo nesouhlasu. Může sdělovat naše pocity, přidělovat status, být odrazem našeho charakteru a vnitřního světa. Naopak může být vnímán jako mrzačení. Křesťanství, islám i judaismus tatuáž výslovně zakazují. Může být tudíž i aktem rebelství.⁴

Ač je to zároveň projev umění do lidské kůže, tento aspekt je historiky těžce opomíjen. Většímu zájmu se těší ze strany etnologů, kdy západní svět je a byl fascinován, dalo by se říct až hanlivě, jinakostí exotických domorodců. Malování na tělo pochází už z pravěku, o čemž svědčí archeologické nálezy palet s pigmenty, které nejpravděpodobněji sloužily k líčení. Tyto nálezy najdeme v Evropě i v Africe. Dokonce bylo nalezeno barvivo v tubě. Šlo o práškový pigment v duté ptačí kosti. Co nelze zjistit, je fakt, jak často a při jakých příležitostech k malování docházelo. Nevylučuje se spojení s představou posmrtného života, jelikož mrtvá těla byla často posypávána červeným barvivem. U zdobení se jednalo nejčastěji o geometrické tvary, které dobře vynikly. Potřeba malby uchovat co nejdéle souvisela se vznikem tetování. Dokonce byly nalezeny hliněné kousky podobné rtěnkám, které mohly podle teorií sloužit ke zvýraznění úst, jako symbol ženských genitálií.⁵

Co je na kmenových kulturách zajímavé, je to, že jejich představa o kráse je zcela jasná. Muži i ženy se snaží co nejvíce zkrášlit, aby přilákali pozornost druhého pohlaví, ačkoliv

---

³ RYCHLÍK, Martin. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla. Dějiny odívání*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-780-6, str 8

⁴ Tamtéž, str.8

⁵ Tamtéž, str.8

civilizovaný člověk v té době kráse přisuzuje o dost menší důležitost. V kmenových kulturách je věnována pozornost zdobení nejen ženám, ale i mužům, ale většinou v menší míře. Nelze zde hovořit o kultu uctívání ženy jako něžnějšího pohlaví, protože význam krášlení je většinou symbolický, magický, sociální či mytologický. V některých kmenech je dokonce zdobení mužů mnohem honosnější a propracovanější. Příkladem může být kmen Čambuliů z Oceánie, kde se muži, jak uvádí poznatky, nejvíce zabývají svým vzhledem a nosí nekrásnější ozdoby. Jinak tomu není ani u Masajů, kde je muž obrazem krásy a estetiky. Maorští muži mají zase mnohem hustší a propracovanější tatuáž než ženy. Ve Wondabé v Nigérii dokonce probíhá něco jako soutěž krásy, kdy si ženy volí nejkrásnějšího muže.⁶

V negramotných kulturách je vzhled odrazem společenského uznání. Ženské i mužské zdobení je rozdílné, žena však není zosobněním ideální krásy. Krášlení jednak tetováním, ale i skarifikací, což je zdobení těla jizvením, bylo často spojeno s přechodovými rituály. To je logické kvůli bolesti, která je až jakousi metaforou zlomového okamžiku. Často se jednalo o velmi extrémní rituály, kupříkladu u hispánských kultur bylo prováděno proděravění penisu, jazyka a dalších částí těla kaktusovými trny, rejnočímí ostny či jinými ostrými předměty.⁷

Pro extrémní zkrášlování nemusíme jít tak daleko do historie. Například svazování ženských nohou u japonských žen bylo prováděno velmi drasticky a z nohy často zbyl jen pahýl. Byl to zvyk, bez kterého nemohla být dívka provdána, ačkoliv téměř nemohla chodit. Tento zvyk byl zakázán až počátkem 20. století. Ženy z Padug v Barmě prosluly velmi nezdravým a bolestivým kulturním zvykem, kdy dochází k prodlužování krku pomocí mosazných obručí. Žena s nejdelším krkem je považována za nejkrásnější. Jiným zvykem může být naše evropské stahování pasu, které často mrzačilo orgány a znemožňovalo dýchání. Ženy často upadaly do mdlob a měly závažné zdravotní komplikace, které mohly vést až k předčasné smrti. Pas mohl mít až pouhých 40 centimetrů.⁸

Úpravy těla nejsou podmíněny pouze vzhledem, často mohly mít funkci jakéhosi vymanění se přírodě a překonání její přirozenosti a limitu, a tím se odlišit od ostatních živočišných druhů. Český expert po rozhovoru se súdánskými Nuery zjistil, že dětem vytrhávají řezáky právě proto, aby se odlišily od zvířat. Takových příkladů nalezneme bezpočet a mohlo jít vůbec o jednu z prvních metod, jak si uvědomit sebe sama. Jisté kmeny si zašpičatovaly zuby, aby nevypadaly jako psi, jiné prováděly skarifikaci, protože tvrdily, že nezjizvený člověk vypadá jako opice nebo prase. Jak můžeme vidět u francouzského psychologa 20. století Levi-Strausse,

---

⁶ RYCHLÍK, str. 8

⁷ Tamtéž, str. 8

⁸ Tamtéž, str. 8

zaujímal k těmto názorům zcela jasný postoj. Považoval jejich jednání za odpor k přírodě a přirovnával ho k provádění potratů, podle něj to byl čin hraničící s hříchem.⁹

Se zdobením těla se pojí i další významová složka a tou je funkce magická. Religiózní člověk věří ve funkci ochrannou, léčebnou, preventivní a magickou. U kmenů je často spojena s totemismem a zobrazování božstev, nadpřirozenými silami a šamanismem.¹⁰ Úpravy mají často složku mutilace, slouží k přiblížení se ideálu krásy, nevyhýbají se všemožným kulturám a částem těla – hlavě, genitáliím, údům, ani trupu, nebo kůži. Každá kultura provádějící tyto úpravy má nějaké představy o kráse a ošklivosti, a naopak ideály jiné kulturní společnosti vnímá jako nehezké. Nepochopení u části společnosti stále přetrvává. Mnohý dnešní člověk bez dostatku empatie se nedokáže vcítit do cizí kůže a porozumět ideálu krásy jiných kultur. Diskutabilním zůstávají modifikace velmi nebezpečné z hlediska zdraví. Každá úprava s sebou nese riziko. Pokud však významně poškozuje jedincův život, nebo ho staví dokonce do smrtelné situace, není na místě s takovými modifikacemi sympatizovat. Neměli bychom tedy tvrdit, že každá modifikace je hodna pochopení.¹¹

Velkým tématem jsou úpravy hlavy. Protože je hlava nejvýraznější částí člověka, rozeznáváme podle ní ostatní. Úpravy hlavy sahají daleko do historie a některé jsou velmi dobře zdokumentovány. Kmeny prováděly umělé zplošťování hlavy a deformovaly lebky. Zajímavostí je, že Májové dokonce považovali za ideál krásy nejen ubíhající čelo, ale dokonce i šilhavost. Té docílili pomocí zavěšování korálků do vlasů, které visely před očima. Afrika je známá svými retními terči. Ženy si vytvářely velké díry ve spodním rtu a ty pomocí stále větších talířků, nejčastěji z dřívěk, roztahovaly do velikostí, kdy jim zbyl kolem zátky jen malý proužek kůže. Talířek však tlačí na spodní chrup, který následkem toho vypadává již kolem dvacátého nebo třicátého roku, nebo dochází k jeho posunutí a deformacím. Uši se modifikovaly na Madagaskaru, v Mikronésii nebo v Mosambiku. Někteří domorodci v Raliku měli natržený boltec až tak, že mohl být přetáhnut přes hlavu, nebo vytvářeli otvory velké 8 cm u mužů a o něco menší u žen. Gilbertům vysely ušní boltce často až k ramenům. Kvůli náušnicím se propichovaly lalůčky celosvětově. Deformacím se nevyhnul ani nos, který byl v různých místech nejen propichován, ale i roztahován a deformován celkově. U dnes hanlivě označených Křováků byl ideálem krásy plochý a široký nos. Jiné kultury, například na Cejlonu, naopak nos zužovaly. Ani laické stomatologické zásahy nebyly vynechány od vyrážení zubů, pilování do špičaté podoby, černění chrupu, až po inkrustační zásahy pomocí drahých kamenů. Genitál,

---

⁹ RYCHLÍK, str. 8

¹⁰ Tamtéž, str. 8

¹¹ Tamtéž, st. 8

jakožto symbol plodnosti, nemohl být logicky vynechán. Dnes je stále praktikovaná mužská obřízka a bohužel i obřízka žen, která tyto ženy neblaze zmrzačí a znemožní jim sexuální prožitky. Bolestivý a nesmyslný zvyk často vede i ke smrti, protože je prováděn nesterilními nástroji. Jinou úpravou bylo dočasné zašití pohlavních orgánů, aby nemohlo dojít ke styku. K mužské obřízce se někdy pojil rituál naříznutí otvoru v penisu, kdy se vytvořila permanentní štěrbina, která symbolizovala mužskou vagínu. U žen se na stydké pysky zavěšovalo závaží, aby došlo k jejich protažení. Některé kultury prováděly dokonce kastraci. Pro zvýšení rozkoše partnerky si Batakové na Sumatře nařezávají předkožku, do které poté vsunují kamínky a perličky. Dajakové si propichují žalud a do něj umísťují namazané ptačí pero, aby otvor nezarostl. To před stykem vyndají a místo něj do otvoru vpravují speciální zařízení, které způsobuje rozkoš partnerce. Muži, kteří tento přístroj nemají, jsou ženami odmítáni. Modifikací rukou a dolních končetin bylo dosahováno různým nataháním, utaženým ovinutím, nebo amputací některé části. Amputovaly se například články prstů jako symbol truchlení a smutku, což dokládají archeologické nálezy z Tonga, Nové Guinei, Fidži a dalších. Čína a Havaj si potrpěla na velmi dlouhé pěstěné a malované nehty žen. V Africe a Jižní Americe docházelo k protahování končetin. Specifickou a stále přetrvávající upravovanou částí těla je ženské poprsí. U afrického kmene Azandů byla ideálem krásy povislá poprsí, proto si je ženy musely podvazovat těsnou bandáží, díky které prsa rostla směrem dolů. Payaguové z Paraguaye zase ženám roztahovali prsa do šířky i délky, takže už kolem dvacátého roku, následkem uvazování na záda, visely jako pytle. Křesťanské sekty v Rusku v 19. století ženám odstraňovaly bradavky z náboženských důvodů. V tomtéž století různí cestovatelé mohli vidět černošské ženy bez prsních dvorců u jezera Tanganika, kde akt sloužil jako trest. Současná móda plastických operací zvětšování ňader, podporována i mediálně, dosahuje velkého rozmachu. Pevná a velká prsa jsou často symbolem ženskosti. I vnímání tloušťky se mění. Dříve byly atraktivní ženy výrazně plnější, dnes je trendem spíše žena štíhlá ne-li vyhublá. Kůže nejen že je tetována, ale i bělena. Kupříkladu v 19. století byla opálena jen pracující vrstva, vyšší vrstvy se proto snažily mít pokožku co nejbělejší. Dokonce byl konzumován arzén. I přes jeho jedovatost ženy riskovaly, aby dosáhly lepších výsledků. Existuje dokonce nemoc, která způsobuje bílé skvrny na kůži. Tu si indonéské ženy záměrně předávaly, protože byla vnímána jako atraktivní.¹²

---

¹² RYCHLÍK, str 8

2.4 Rozdílnost vnímání krásného

Chceme-li definovat ideál krásy, musíme si v první řadě určit, co pro nás tento pojem znamená, pro koho je definice platná a do jakého období spadá. Tato definice nikdy nebude obecně platná. Může nám dopomoci k tomu, co vnímá jako ideál krásy většinová masa, průměrný obyvatel, nebo člověk z určité historické epochy. Avšak sami víme, že vnímání estetická a krásy je velmi individuální pro každého i v dnešní době. Navíc z některých kultur nemáme dostatečně kvalitní a vypovídající doklady, které by nám mohly dobový koncept jasně přiblížit. U primitivních kmenů si nemůžeme být jisti, zda byly některé úpravy záležitostí estetickou a byly vnímány jako krásné, nebo zda měly jiné duchovní účely. Euroamerická, chceme-li západní společnost, naštěstí takovými většinou písemnými či obrazovými doklady disponuje. Obrazový materiál bez přidaného vysvětlení není pro takové účely příliš relevantní, protože by se mohlo snadno stát, že původní význam, sice s dobrým úmyslem a pro nás možná logickou úvahou, překroučíme – jsme totiž stále ovlivněni naší zkušeností. Západnímu člověku by zřejmě podoba božstev napůl lidských a napůl zvířecích připadala děsivá, a naopak domorodci by obraz umučení Krista jistě vnímali jako něco odpuzivého, na rozdíl od příznivce křesťanství, kterému by mohl připadat dojemný. Ateistovi západní společnosti však může připadat taktéž násilný a nesmyslný. Čtenáři fantasy literatury by zase domorodá božstva mohla evokovat oblíbenou knihu z dětství. Významy se tedy liší i ve stejné kultuře a je důležité, jaký máme k danému obrazu klíč. Abychom neudělali v této kapitole ještě větší chaos, budeme zde muset přijmout fakt obecnosti nejčastějšího a zakódovaného. Samotná slova *krásný* nebo *ošklivý* mohou mít v různých překladech velké nuance, což je samo o sobě mnohovýznamový pojem spojený s velmi komplikovaným abstraktním myšlením, kulturou a vkusem. Člověk zároveň považuje za krásné to, co zná, co je proporčně správné, co je typické.¹³

*„Kdyby však volí, koně či lvi měli ruce anebo uměli
rukama kreslit a zhotovovat díla jako lidé, koně by
kreslili podoby bohů podobné koňům a volové
podobné volům a ztvárnili by je právě s takovými
těly, jaké mají oni sami.“ - Xenofanés z Kolofónu (podle Klementa Alexandrijského,
Stromata, V, 110):¹⁴*

¹³ ECO, Umberto. *Dějiny krásy*. Přeložil Gabriela CHALUPSKÁ, přeložil Veronika KŘENKOVÁ, přeložil Jindřich VACEK, přeložil Kateřina VINŠOVÁ, přeložil Jiří PELÁN, přeložil Zora OBSTOVÁ, přeložil Anita PELÁNOVÁ. Praha: Argo, 2015. ISBN 978-80-257-1433-1. str 8–14 Tamtéž, str 8–14

¹⁴ ECO, Umberto. *Dějiny ošklivosti*. Přeložil Iva ADÁMKOVÁ, přeložil Jindřich VACEK, přeložil Jiří PELÁN, přeložil Gabriela CHALUPSKÁ, přeložil Kateřina VINŠOVÁ, přeložil Zora OBSTOVÁ, přeložil Anita PELÁNOVÁ. Praha: Argo, 2015. ISBN 978-80-257-1434-8. str 5

„Krása je forma určité věci. A určitou formu má každá věc. Z čehož vyplývá, že každá věc je svým způsobem z určitého hlediska krásná.“ – Vincent van Gogh

Krásu nemůžeme také přikládat jen esteticku a vzhledu. Krása může obsahovat řadu dalších složek, často je politicky a kulturně ovlivněna. Tělesná ošklivost může být také vyvážena jinými přednostmi, jako je inteligence, šarm, moc, nebo peníze, za které si můžete koupit cokoliv krásného, anebo nechat zkrášlit sebe. Podle Nietzscheho se dá říct, že každý považuje za krásné to, co je dokonalé, a v našem pojetí je právě tím ukazatelem člověk. Dokonalé je to, co odráží představu dokonalosti. Jako ošklivost je chápána jakákoliv degradace tohoto ideálu, například únava, vyčerpání, stárnutí, hniloba, nepříjemný zápach, nezdravá barva. To, co je člověku odporné, je ve skutečnosti jen soumrak jeho druhu. Nietzsche tedy tvrdí, že ošklivost je závislá na specifickém vzoru – tuto definici přenáší z lidského druhu podle platónského vzoru na všechna existující jsoucna, tedy i věci. Naše představa o dokonalém hrnci souvisí s jeho posouzením kvality, vzhledem k představě toho, co tento prvek musí splnit, aby byl správným a esteticky kvalitním hrncem atd.¹⁵

Tomáš Akvinský nepovažuje za nedokonalou pouze formu splňující požadavky proporčnosti, ale přidává ještě nedokonalost, kterou může být zmenšení, nebo zvětšení jinak proporčního celku. Vilém z Auvergne přidává ještě podmínku chybějícího nebo přebývajícího, což může být také znakem ošklivosti, ať už se jedná o oko, či amputovaný úd. Za ošklivé bylo tedy považováno to, co vykazovalo jakoukoliv mutaci, nebo smíšenost dvou rozličných druhů. Umělci tehdejší doby byly tyto hříčky přírody bez soucitu a zcela nevybíravě zobrazovány.¹⁶

„Jen máloco dokáže člověka nadchnout víc nežli zohavená krása.“ – Marilyn Manson

Otázkou je, zda je možné vnímat ošklivost jako protiklad krásy? Ošklivost je možné vnímat jednak z estetického, ale i morálního hlediska. V tom případě by bylo synonymem ošklivosti zlo a zkaženost. Narušení pojmu vnímání ošklivosti, především z estetického hlediska, věnoval značnou pozornost Karl Rosenkranz. Ten tvrdí, že ošklivost je problémem každé estetické teorie a že není pouhým opakem a výčtem toho, co není krásné. Ošklivost vnímá jako zcela autonomní pojem, který je mnohem bohatší a komplexnější, než bychom ho mohli označit za pouhý protiklad něčeho. Ošklivost jako pojem můžeme použít například i v umění, hudbě a tanci, proto

---

¹⁵ Tamtéž, str. 14–21

¹⁶ Tamtéž, str. 14–21

je možnost nahradit ho slovy jako disharmonie, asymetrie, deformace, slabost, neohrabanost atd. V jiných situacích také jako prázdnota, nechutnost, odpudivost, či třeba zločinnost. Jisté je, že pojem ošklivost nelze pochopit bez znalosti pojmu krása, otázkou však je, zda se vůbec něco takového pochopit dá a podle jakého měřítko.¹⁷

Když slovo ošklivý můžeme nahradit velkou řadou synonym, je logické, že stejně tomu bude i u pojmu krása. Půvabnost, líbeznost, milost, sympatie, rozkošnost, úchvatnost, harmonie, nádhera, velkolepost, obdivuhodnost, fantazie, pohádkovost – všechna tato slova mohou nahradit krásu. Pojem krásy i ošklivosti je vždy zcela relativní, nejdůležitější je hodnotitel, jeho zkušenosti a představy o kráse a estetice. Ani lidé jedné společnosti a doby se nikdy neshodnou na tom, co tento pojem znamená, jelikož náš vkus je ovlivněn řadou věcí, někdy dokonce věcmi, které částečně neumíme vysvětlit ani ovlivnit.¹⁸

2.5 Piercing

2.5.1 Historie

Začátky piercingu sahají již do starověkého Egypta. Jelikož archeologické nálezy nejsou nikdy stoprocentně dochovány, možná bychom je našli ještě dříve. Zároveň se přímo na tuto tematiku žádný archeologický výzkum nezaměřuje. Piercing měl v minulosti řadu významů, mohlo jít o vzpouru, přináležení, rituál spojený s vírou, oddanost nebo odvalu, nebo naopak vyvrhelství. Zdá se, že je to potřeba mít nějakou řekněme ozdobu, která je naší součástí, prochází skrz naše tělo nebo kůži, je trvalá, je naším tělem, a i když jsme nazí, jako bychom úplně nebyli. Přetrvala staletí a bude zde jistě ještě i po nás. Je to zřejmě jakési lidské pnutí, které sahá někam do lidského podvědomí.¹⁹

První dochovaná zmínka o piercingu pochází z mumie z doby měděné asi 3300 před naším letopočtem – ta se našla zamrzlá v ledovci v alpském regionu mezi Rakouskem a Itálií. Tato mumie měla propíchnuté uší lalůčky. Další zmínkou byly náušnice, které se našly v sumerském městě Ur pocházející z roku 2500 před naším letopočtem a jedny novější z roku 300 před naším letopočtem z oblasti Ukoku, která se nachází mezi Ruskem a Čínou. Nepodloženým důkazem o piercingu nosu je zmínka v Bibli, kde se uvádí, že bohyně Lankšmí měla propíchnutý nos.²⁰

---

¹⁷ ECO, Umberto. *Dějiny ošklivosti*. str. 14–21

¹⁸ *Tamtéž*, str. 14–21

¹⁹ THORNE, Russ. *Piercing*. V Praze: Sloart, 2012. ISBN 978-80-7391-597-1. Str. 11-21

²⁰ THORNE, str. 11-21

Hojným využíváním piercingu ke zdobení těla se vyznačuje řada minulých mimoevropských kultur, například Beduínské kmeny na Středním východě či afričtí Berbeři nebo australští Aboriginci. Piercing nechyběl ani u Aztéků, Inků nebo Mayů. V dnešní době je stálou součástí vzezření pákistánských, bangladéšských a indických obyvatel. Pro indickou ženu je typická kulička z boku nosu, která souvisí s plodností.²¹

Piercing kmenů se však nevyhnul ani jiným částem těla jako bradavkám, krku nebo rtům. První piercing rtů byl objeven u kmene Tlingitů na Aljašce v 19. století. Objevit bychom ho však mohli v Amazonii Papui-Nové Guinei. Když už jsme u kmenů a zdobení rtů, v Etiopii, Severní Americe a Africe nosí ženy hrozivě vypadající talířky či zátky, jimiž si postupně roztahují ret. Tento talířek může mít průměr až 15 centimetrů.²²

Ačkoliv mimo Evropu se piercing vyvíjel poměrně dlouhou dobu, u nás historie začíná o něco později, a to až v 16. století. Tehdy bylo v módě, že muži z vyšších, ale i nižších vrstev, nosili v uchu náušnici. Tato skutečnost se dochovala na dobových kresbách a malbách. O její symbolice bohužel nic nevíme, ale tato tradice se dochovala dodnes, avšak spíše jako záležitost žen a dívek. Ve 30. letech 20. století nastal úpadek náušnic, jelikož běžné náušnice vytlačily ty klipsové, pro které není potřeba propíchnuté ucho. Jediným přenašečem kultu piercingu v těchto dobách byla různá individua, většinou z prostředí panoptik nebo cirkusů. Výraznou osobností byl voják z první světové války, pravým jménem Horác Ridler, který získal dokonce medaili za statečnost. Po své službě ve válce cestoval s cirkusem jako Velký Omi. Tento muž nejenže měl tetování téměř po celém těle, ale dokonce nosil výrazné piercingové šperky a piloval si zuby do špičky. Do druhé světové války se aktivně nezapojil, jelikož nebyl uznán zdravotně způsobilým. Poté se přemístil do ústraní na anglický venkov. Další raritou, kterou můžeme v nepočtené západní historii modifikací naleznout, byla bezesporu dáma jménem Ethel Grangerová. Ta byla zapsána v prvním vydání knihy rekordů jako majitelka nejtenčího pasu na světě. Měla propíchnutý nos a uši, dala by se proto považovat za jednu z prvních průkopnic moderních modifikací. Po druhé světové válce začíná historie piercingu značně narůstat, v prvních etapách byl spojen s homosexuální komunitou a jinými subkulturami. Praktikou spojenou s undergroundem zůstal až do 60. let, poté se vrací trend klasických dámských náušnic. V 70. a 80. letech byl piercing také výsadou punkerů, kteří pomocí propíchování různých částí těla, nejčastěji spínacími špendlíky, projevovali rebelii a nesouhlas se společností.²³

---

²¹ *Tamtéž, str. 11–21*

²² *Tamtéž, str. 11–21*

²³ *THORNE, str. 11–21*

V 80. letech začíná ta pravá revoluce, o kterou se zasloužila dnes už celebrita mezi všemi příznivci modifikací jako takových, původně zcela neznámý muž, který už jako velmi mladý experimentoval s vlastním tělem a jeho možnostmi. Účel provádění těchto experimentů byl u Fakira spíše spirituální a masochistický, což je aspekt, díky kterému toto hnutí nazýváme Moderní primitivové. Jeho projevy nejsou žádným protestem, nýbrž jakýmsi vnitřním pnutím, vnitřní potřebou, která vede skrze vnímání vlastní tělesnosti mysl do jiných, chceme-li až duchovních, sfér. Tady můžeme vidět ten hlavní rozdíl ve vnímání, který částečně přetrvává dodnes – je to rozdíl mezi prožitkem a pouhou vizáží. Zde je modifikace nástrojem sebepoznání, není to povrchní záležitost. Důležitou složkou může být i vzrušení, které může být sexuální, ale i nesexuální. Právě moderní primitivové často chápali piercing jako zdroj erotického prožitku, úzce spjat s BDSM komunitou, ale i jako módní výpověď své doby. Z výrazných jmen kromě Fakira nutno zmínit také Jima Wardama a Dougha Malloye. Právě na popud těchto osobností vzniká první piercingový salón v Americe pod názvem Gauntlet, na vzniku se podílí také Elayne Angelová. Salón v začátcích přitahoval pouze osoby tenkrát z okraje společnosti, jeho popularita však rychle rostla a piercing se stal zanedlouho výrazným symbolem rockových hvězd. K popularizaci přispěl i osobitý přístup Douga Malloye. Ten si vymyslel řadu šokujících historek, které však nebyly pravdou, byly to příběhy údajně z historie. Jelikož v té době nebyl piercing nikde zpracován a žádné zajímavé informace nebyly známy, prostě si je vymyslel. Dough například tvrdil, že piercing Prince Albert sloužil k zamezení erekce, nebo že v Římě si setníci na kroužky v bradavkách věšeli plášť. Tento materiál publikoval pomocí letáků mezi veřejnost. Opravdový boom nastal, když piercing přijaly hudební skupiny, a tak se z podivného fetišu rázem stal běžný jev. Výrazným počinem byl videoklip od Aerosmith, kde si nechává Alicia Silverstone propíchnout pupík.²⁴

Ačkoliv tato mainstreamová vlna nemusela být pro původní přívržence piercingu žádnou slávou, značně pomohla k uvolnění a nástupu normalizace jakéhokoliv zdobení těla, které se od té doby začalo vyvíjet velmi rychlým tempem. Stejně tak tomu bylo s tetováním. Dá se říct, že velká část veřejnosti už se tímto zbavila, nebo postupně zbavuje předsudků vůči tomuto druhu zdobení.²⁵

2.5.2 Dough Malloy a Fakir Musafar

Jak Fakira Musafara, tak Dougha Malloye bychom mohli považovat za předchůdce dnešního body artu. Dough byl jistě nejen provokatér, ale jeho výstupy značně souvisí

---

²⁴ Tamtéž, str.11–21

²⁵ Tamtéž, str.11–21

se současným performativním uměním. Obě tyto osobnosti spojoval značný zájem o nezápadní náboženská a spirituální hnutí. Dough, vlastním jménem Richard Simonton, vystupoval pod pseudonymem, zřejmě kvůli zachování anonymity rodiny při jeho angažovanosti v piercingových, ale také homosexuálních hnutích. Vydal fiktivní autobiografii, kterou prodal fetiš vydavateli a byla vydána jako *The Art of Pierced Penises*. Navázal kontakty mezi nadšenci piercingu jednak v Los Angeles, ale třeba v Londýně s Alanem Oversbym, známým jako Mr. Sebastian, nebo právě s již zmiňovaným Fakirem. I ten vystupoval pod pseudonymem, jeho pravé jméno bylo Rolland Loomise. Mezi další můžeme zařadit ještě Sailor Sida Dillera nebo Jima Warda. Dough spolu s Wardem založil tzv. T&P, což byla zkratka pro sdružení nadšenců do tetování a piercingu v Los Angeles.

Fakir Musafar se narodil v Jižní Dakotě do věřící rodiny, již jako kluk si ve sklepě zřídil místo, kde mohl experimentovat se svým tělem. Nejen, že to byla fotografická komora, ale také místo zrodu prvních experimentů moderních primitivů. Fotografická komora mu byla ochranou před nechtěným vstupem rodičů. K experimentům, které prováděl již ve 12 letech, používal matčiny šicí jehly. Ve 13 letech si udělal piercing předkožky, protahoval si krk, svazoval pas, který měl ve své době pouze úctyhodných 48 cm. Jeho zájem o modifikace byl těsně provázán s BDSM kulturou, takže předmětem jeho zájmu byla například i smyslová deprivace, bolest nebo třeba svazování. Žil v sousedství indiánské civilizace, kde se seznámil s rituálem o-kee-pa. Součástí tohoto rituálu nejsilnějších mužů bylo kromě vytrvalostních testů nebo několikadenní hladovky i věšení na háky, což ho natolik inspirovalo, že se v roce 1997 na háky sám zavěsil. To byl pro něj tak inspirativní zážitek, že se chtěl věšet stále znova. Dokonce se mu povedlo vytvořit na hrudníku zahojené otvory pro háky, takže se mohl věšet kdykoliv chtěl. Ačkoliv byl velkým experimentátorem, své pokusy prováděl až do 70. let v soukromí – v té době mu bylo už 50 let. Jeho první veřejný výstup proběhl v roce 1977 na konferenci v Nevadě, kde předvedl show obsahující fakírské ležení na hřebících a propichování těla. Tyto modifikace vnímal spíše jako spiritualistické a zaměřené na prožitek, a celý život je fotograficky dokumentoval. Dále o svých zkušenostech přednášel, vystupoval v rozhovorech a napsal několik knih. Byl zakladatel první piercingové školy v Americe. Zemřel v roce 2018 a výrazně ovlivnil i českou scénu.^{26 27}

Jsou to pánové, bez kterých by tato scéna nikdy nebyla tam, kde je. Pro řadu lidí byli a jsou inspirací, až modlou.

---

²⁶ Viz internetové zdroje 1.

²⁷ Viz internetové zdroje 2.

2.5.3 Druhy piercingu

Piercing obočí se vyskytuje buď ve vertikální, nebo horizontální podobě. Doba hojení se pohybuje od 6 do 8 týdnů.²⁸

Jeho počátky sahají do nedaleké minulosti punkového hnutí 70. a 80. let. Punkeři si obočí propíchovali spínacími špendlíky, zde bylo záměrem šokovat a provokovat. Dnes už je piercing obočí běžnou záležitostí, a že vás někdo nazve kvůli tomuto šperku punkerem, není příliš pravděpodobné, pokud jím skutečně nejste. Vertikální piercing se většinou neumísťuje rovně, ale pod úhlem 40 stupňů. U vodorovného piercingu je umístění zvoleno podle sklonu a tvaru obočí.²⁹

Piercing nosu je spojen s dlouhou historií. Doba hojení se pohybuje mezi 3 až 4 měsíci u chřípí a 4 až 8 týdnů u propíchnuté přepážky.³⁰

Ačkoliv některé kultury, jako například Inkové, Mayové nebo novoguinejské kmeny, nosily výrazné ozdoby v podobě širokých kostí nebo peří, které zde byly symbolem bohatství či mužnosti, nesmíme kmenové modifikace brát tak nadsazeně. Piercing nosu byl součástí afrických, australských, středovýchodních, a dokonce indiánských kmenů v Tichomoří. Velkou tradici má ale především v Indii, kde má podle oblasti různou podobu – propichuje se buď jedna strana nosu, obě strany nebo nosní přepážka. Zde je jeho funkce zdravotní, měla by zmírňovat porodní bolesti, či je jeho funkce obřadní jako část rituálu před svatbou, či symbolem pocty některé z bohyň. Kromě piercingu přepážky, jinak také nazývaných jako septum a chřípí, existuje ještě piercing na špičce nosu, kterému se přezdívá nosorožec. Dále sepril neboli džungle, ten prochází roztaženým piercingem přepážky a vychází nosem zespodu, nebo nasallang, který prochází skrz obě strany chřípí.

Nos, jakožto orgán, je jako jedna z částí těla odedávna spojován s různými vlastnostmi, ať už tvarem, či velikostí. Také je, dá se říct, ve všech kulturách ukazatelem krásy. Není se čemu divit, protože je centrem obličeje. Historie piercingu nosu sahá nejpozději do pátého tisíciletí před naším letopočtem. V první knize Mojžíšově je zmínka o zlatém piercingu nosu, avšak je zcela jasné, že tento text nemůže být nejstarším dokladem. Jisté kultury věřily, že propíchnutím nosu dosáhnou klidného posmrtného života. Pokud tedy neměl daný nebožtík nos propíchnutý, učinili tak pozůstalí po jeho smrti. U indiánského kmene Yuki se provádělo, v rámci rituálu menarché, dívkám nejen tetování, ale krátce nato i piercing nosu i uší. U kmene Sambiů z nové Guinei

---

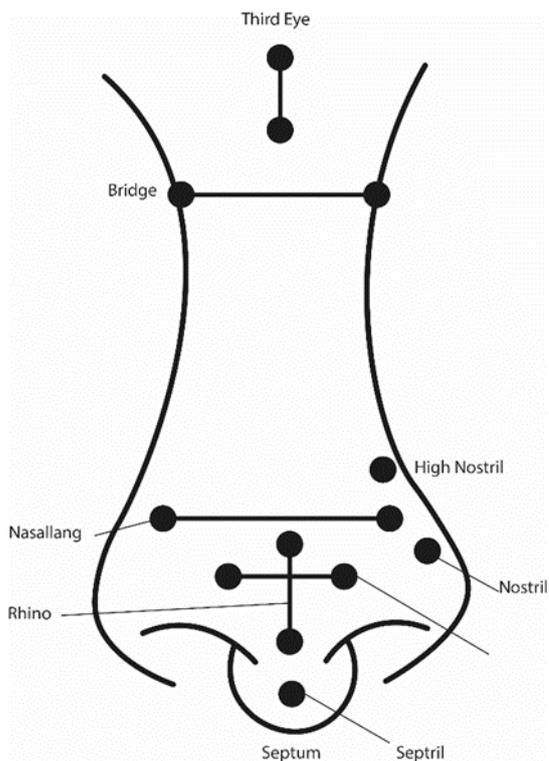
²⁸ THORNE, Russ. *Piercing. V Praze: Slovart, 2012. ISBN 978-80-7391-597-1. str. 206-207*

²⁹ *Tamtéž, str. 58–61*

³⁰ *Tamtéž, str. 206*

nebo Baktamanů byl tento rituál jako ve většině kultur praktikujících tuto úpravu iniciační. Co se týče šperků a náušnic, podoby byly rozmanité, ať už z hlediska dostupnosti materiálu, nebo místa vpichu. Mohlo jít například o perly, kosti, dřevěný kolík, oboustranně nabroušenou jehlu či ozdobu zhotovenou z želvoviny.

Specifický význam má dodnes piercing v Indii, kde se dříve propíchoval nos již malým děvčátkům – funkce zde byla ochranná. Kroužek v nose či šperk chřípí nosila žena provdaná. Například u kmene Sambiů a Baktamanů závisel druh ozdoby na dosažené iniciační úrovni a v nose se nosila kost z kasuára, kasuáří brk nebo kančí kel. Kančí kel byl velmi oblíbený také v Nové Guineji. Na rozdíl od jiných kultur je zde velmi rozmanité také použití metod, například použití ostrého bambusu nebo kosti, pod kterou se umístila hlíza, jako třeba batát. Nos se nevyhýbal ani tatuáži, a to třeba u Maorů, ale i u dalších vědci zaznamenaných kultur.³¹

Obr 1. Piercing nosu

Piercing ucha v ušním lalůčce se hojí zhruba 4 až 8 týdnů,³² častým nahrazovacím prostředkem klasického propíchnutí jehlou je nastřelení náušnice. Na to se odborníci nedívají příliš dobře, většinou jsou zcela proti tomuto způsobu. Nastřelení způsobí větší poškození tkáně než čistý vpich a jsou s ním větší problémy při hojení. Dírky jsou navíc většinou menší a rychle zarostou, proto se tento způsob, i přes menší bolestivost a rychlé, často i levnější provedení,

³¹ SOUKUP, str. 39-43

³² THORNE, str. 206-207

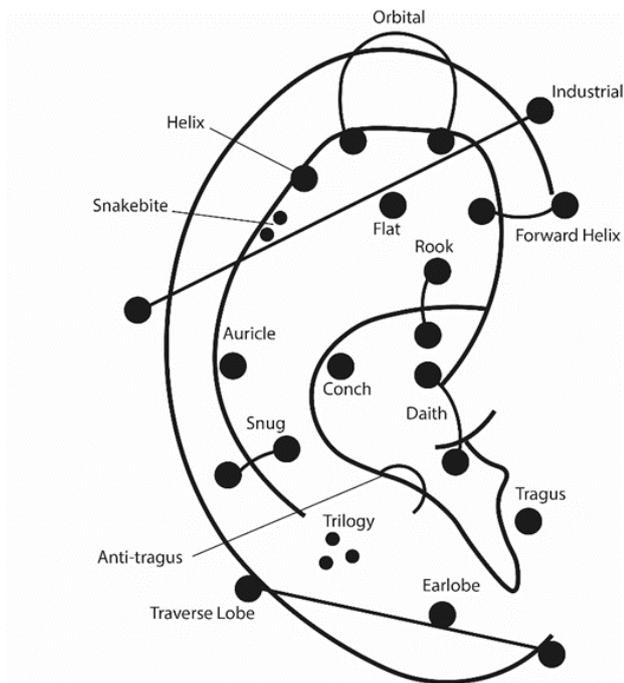
nedoporučuje. Piercing ucha je snad nejvíce rozšířenou modifikací v naší kultuře, takže se za ni veřejností často ani nepovažuje. Piercing ucha se objevuje velmi brzy v různých kulturách po celém světě a brzy získává světovou popularitu. Neprovádí se pouze v salónech, ale například i v salónech krásy, nebo ve šperkařství. Z historických nálezů známe různá použití a význam piercingu uší. Doklady o propíchnutých, a dokonce i roztažených ušních lalocích sahají až do starověkého Říma, Persie a některých kultur z Jižní Ameriky. V antickém Řecku a Římě bylo nošení náušnic symbolem společenského postavení a bohatství. Kromě toho byly náušnice využívány jako talismany a ochranné amulety. Ve středověku byl piercing ucha spojen s náboženstvím a kulturou. Například v hinduistické kultuře byli bohové a bohyně zobrazováni s náušnicemi v uších a piercing byl považován za posvátný akt. Zmínku o náušnicích nalezneme i v Bibli. Úzce spjata je také s námořnictvím, kde měla symboliku ochrannou a při utopení měla náušnice, nejčastěji zlatá, zaručit slušný pohřeb. V hinduismu je ušní piercing tradičním rituálem prováděným u novorozeneckých dívek. Piercing je považován za důležitý krok k ochraně dítěte. V Asii byly náušnice nošeny jak muži, tak ženami, a měly různé kulturní a náboženské významy. V západní kultuře se piercing ucha stal populární ve 20. století, zejména v 80. a 90. letech. V počátku byl považován za symbol rebelství a odlišnosti.

Typy piercingu ucha:

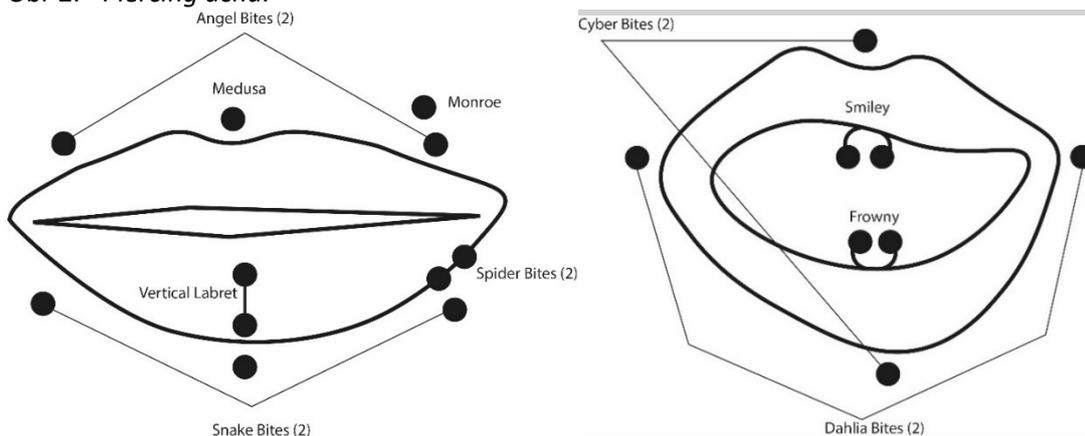
- 1) Industrial/ Scaffold – vnější kožní val a člunek, tyčinka procházející dvěma body vnějším kožním valem,
- 2) Rook – poslední kožní val v horní části ucha do záhybu nad vstupem do ušního kanálu,
- 3) Smug – protizávit chrupavčitého záhybu ležícího proti zevnímu valu boltce,
- 4) Tragus a Antitragus – chrupavčitá chlopeň přímo před vchodem do ušního kanálu,
- 5) Conch – dutina mušle, docela velká plocha, takže ji pierceři rozdělují na střední, horní, vnitřní a vnější,
- 6) Orbitální piercingy – dvě samostatné dírky spojené jedním piercingem,
- 7) Ušní spirály – větší počet dírek propojen jedním kusem spirálovitého šperku,
- 8) Ragnar – příčný piercing lalůčku vycházející helixem,
- 9) Nies/ Slip – piercing v kůži spojující tvář a ucho.³³

---

³³ THORNE, str. 70–81

Obr 2. Piercing ucha.

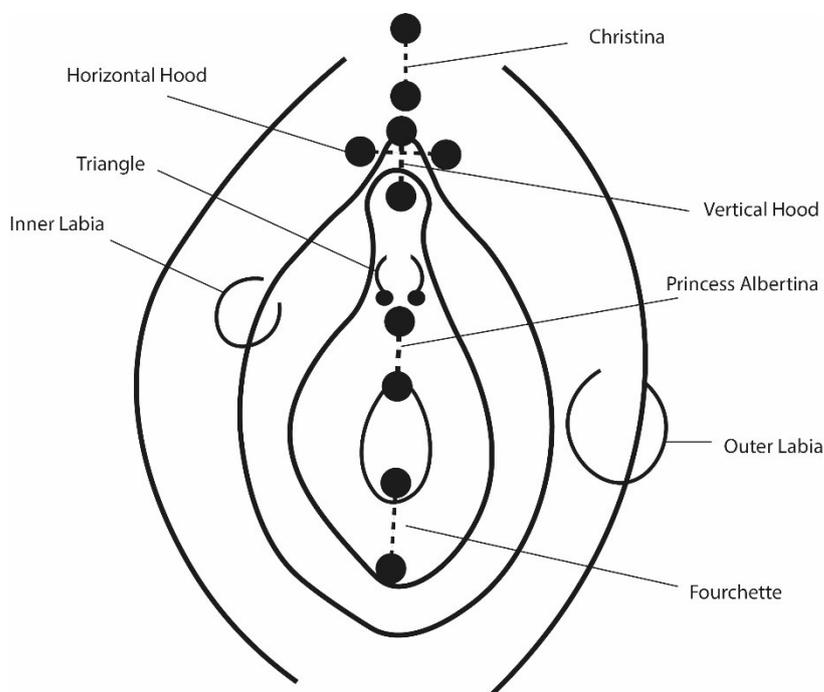
Obr 3. Piercing úst.

Piercing bradavek byl praktikován již v antických dobách. Například existují záznamy o piercingu bradavek u starověkých Řeků a Římanů, kteří tento druh piercingu považovali za symbol síly a odvahy. V některých kulturách byly piercings bradavek prováděny i z rituálních důvodů. Například v některých afrických kulturách byly piercings bradavek spojeny s iniciací do dospělosti nebo s náboženskými obřady.

V moderní době se piercing bradavek stal populárním módním trendem a mnoho lidí si nechává tento druh piercingu provádět jako ozdobu. Některými lékaři se doporučuje i u žen s vpáčenými bradavkami, mimo to také zvyšuje citlivost bradavek.³⁴

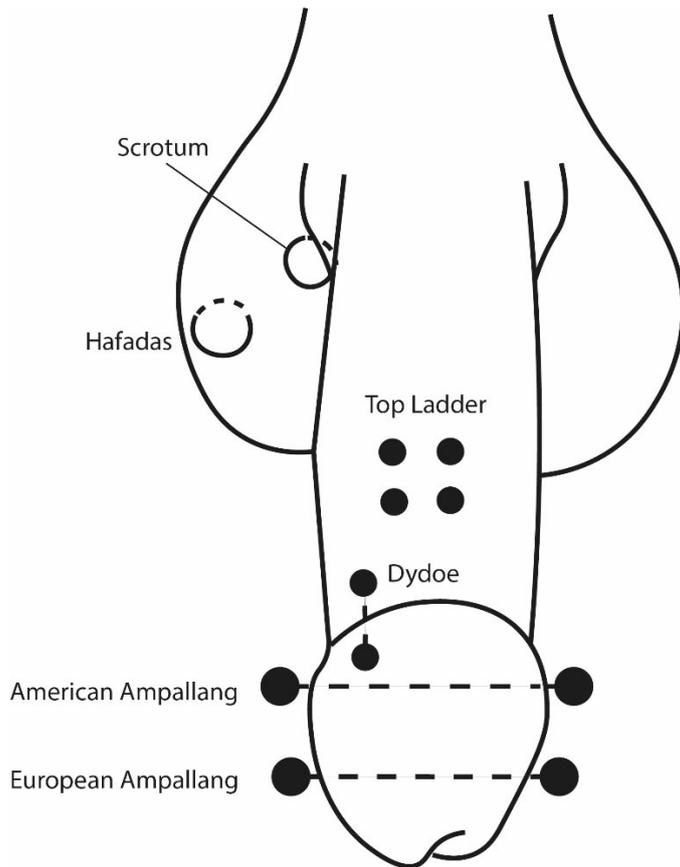
³⁴ Viz internetové zdroje 3.

Intimní piercing, stejně jako většina již dříve zmiňovaných druhů piercingu, není žádnou novinkou. Zmínky o něm sahají až do starověku. V antickém Řecku byl intimní piercing často spojován s kulturou námořníků a válečníků. Například v boji za nezávislost během peloponéských válek nosili námořníci piercing na genitáliích jako ochranu a talisman. Například v Kámasútře je popisován piercing penisu jako velký přínos v sexuálním životě obou partnerů. Právě v indické kultuře má dlouhou tradici jako součást náboženských obřadů nebo rituálů. Zajímavé je, že například i piercing jazyka zde byl zmiňován jako nástroj ke zvýšení sexuálního potěšení. V některých kulturách v Oceánii, jako jsou například Maorové na Novém Zélandu, byly piercings používány jako symbol statusu nebo příslušnosti k určitému klanu či kmeni. U mužů byly často prováděny piercings na penisu nebo varlatech. V amazonských kulturách byly piercings nošeny jako ochrana před zlými duchy, nebo jako rituální symbol síly a odvahy. Ženy nosily piercings na stydkých pyscích či bradavkách. Co se týče Evropy, viktoriánská šlechta si zdobila pupíky i genitály. V moderní době se intimní piercing stal populárním módním trendem a způsobem individuálního sebevyjádření. Od 90. let 20. století se ve Spojených státech a Evropě rozšířily různé druhy intimního piercingu, včetně piercingu na penisu, klitorisu a dalších částech intimních partií. I v dnešní době je jedním z nejméně častých piercingů, a dokonce ho neprovádí každý piercer.³⁵

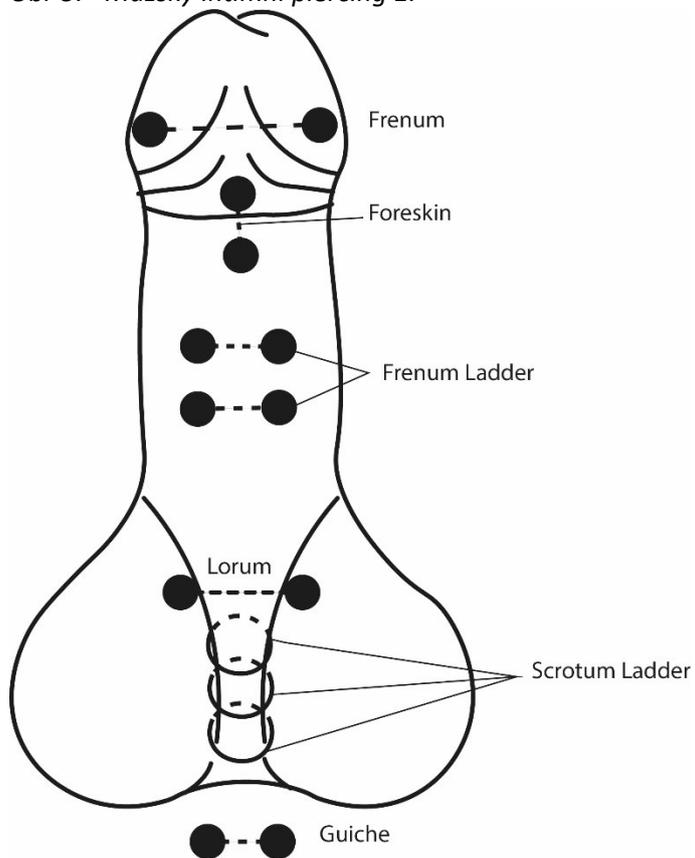

Obr. 4. Ženský intimní piercing.

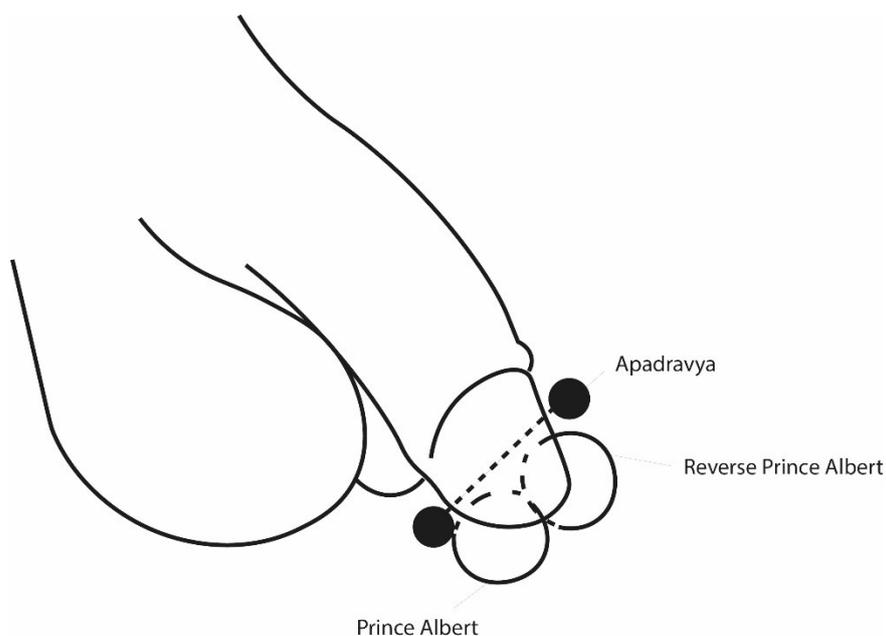
³⁵ Viz internetové zdroje 4.

Obr 5. Mužský intimní piercing 1.

Obr 6. Mužský intimní piercing 2.

Obr 7. Mužský intimní piercing 3.

Microdermální piercing je piercing, jehož první zmínky sahají teprve do roku 1990. Tento typ piercingu se odlišuje od tradičních piercingů tím, že se provádí pomocí speciálního nástroje, který vycvakne malou část kůže. Do té je poté umístěn šperk, jehož část zavedena pod kůži má tvar písmene T, vyčnívá pouze šroubek, na který se našroubuje kulička či jiný dekorativní tvar. Nevýhodou je, že snadněji podléhá vytrhnutí, a pokud se nositel rozhodne jej vytáhnout, jizvy bývají větší než od klasického vpichu. Jeho výhodou spočívá v aplikovatelnosti na místa, kam by se běžný piercing nedal aplikovat.

2.6 Tetování

První nepotvrzený důkaz o tetování je 35 000 let stará, 6 cm vysoká Švabská venuše z mamutího klu, na které můžeme pozorovat vrypy připomínající jizvené tetování – je to však jen domněnka.³⁶

První opravdový důkaz byl nalezen v roce 1991. Jedná se o nejstarší přirozenou mumii člověka žijícího mezi lety 3400 až 3100 před naším letopočtem. Nalezena byla v Ötztalských Alpách, právě podle tohoto místa dostala přezdívku Ötzi. Mumie stará 5300 let má na těle skupiny tatuáže. Jedná se o celkem padesát devět čárek a dva křížky na kotníku. Odborníci na dermatologii potvrdili, že tetování se nachází v akupunkturálních bodech a že mělo zřejmě léčebné účely. Dokladem jsou i znalosti z řad jiných kultur.³⁷

Sovětská archeologové objevili Mumii z Ukoku na Altaji, jejíž stáří se odhaduje na 2200 let. Jedná se asi o 25 let starou ženu z kočovného národu Pazyryků, která zemřela na rakovinu prsu. Mumii se také přezdívá Princezna Ukok nebo Altajská princezna. Jsou na ní krásně vidět dva druhy tetování. Jednak je zde ozdobná zoomorfní tatuáž, ale i léčebná terapeutická tatuáž kolem bederní páteře. Část této kůže je vystavena v Ermitáži. Pro Pazyryky sloužilo tetování jako jakýsi prostředek osobní identifikace, podobně jako dnes třeba pas. Příslušníci této kultury věřili, že jim tetování usnadní v dalším životě najít stejné rodiny a kultury, proto opakovali stejné obrazy zvířat i v jiných druzích umění. Dále platilo, že čím více měl člověk tetování, tím vyšší měl postavení ve společnosti a vyšší věk.³⁸

Dalším příkladem je mumie kněžky bohyně Hathor v Egyptě, na jejímž těle bylo nalezeno jizvovité tetování. Stejně jako u Mumie z Pazyryku, tak na asi tisíc let staré mumii nalezené v Peru můžeme pozorovat dva účely tetování, a to terapeutické kroužky na krku a zdobné vyobrazení opic a pavouků na rukou. Terapeutická tatuáž obsahovala spálené léčivé byliny, které se pravděpodobně používaly k šamanským účelům. Pigment druhého tetování tuto složku neobsahoval. Zajímavým způsobem tatuáže je metoda šitím. Jehla se namáčela do pigmentu a následně se kůže prošívala. Tento způsob je typický pro arktické národy a Inuity, ale můžeme ho nalézt třeba i v Jižní Americe.

Nejstarší malované doklady, které můžeme nalézt, pochází z Ameriky z Nového Světa z Virginie a z Floridy. Jde o Indiány z kmene Haida ze severozápadního pobřeží. Ti patřili k velmi zdařile tetovaným. Tetování se dříve provádělo rybí kostí, ale později začaly kmenové kultury

---

³⁶ Viz internetové zdroje 5

³⁷ Viz internetové zdroje 6

³⁸ Viz internetové zdroje 6

kupovat jehly od Nových Američanů. Tyto dvě kultury žily vedle sebe a přenášely své zvyky do určité míry jedna do druhé. V 17. století zavítal na královský dvůr Irokezký pohlavár, který byl dokonce portrétován Jeanem Wereostem. Irokézové byli jedním z původních kmenů Severní Ameriky.³⁹

U Inuitů bylo tetování především záležitostí žen jako symbol manželství a schopnosti zplodit potomky. Tetovala se především brada metodou šití, tento zvyk měl velmi dlouhou tradici. Nejen, že se nám dochovaly cestovatelské nákrasy ze 30. let, ale dokladem mohou být i ruce mumie z ostrova Svatého Vavřince, nebo několik stovek let staré mumie z Grónska.⁴⁰

V Asii u původních obyvatel na severu Japonska, takzvaných Emišů, kteří byli vytlačováni Japonci, bylo tetování velmi originální. V Asii má tetování dodnes rituální funkci, například Mentawajové na Siberutu jsou dodnes návštěvním cílem Evropanů, kteří se sem jezdí tradičním způsobem tetovat. V Asii mělo tetování dlouhou tradici. Například Marco Polo píše, že obyvatelé Vietnamu byli divně popícháni. Dalšími tetovanými byli Bajkové na ostrově Borneo v dnešní Indonésii.⁴¹

Tetování u Dajaků prováděly především ženy a mělo různé symbolické významy, mimo jiné zde byl například i symbol pro zbabělce, který uprchnul z boje.⁴²

---

³⁹ Viz internetové zdroje 6

⁴⁰ Viz internetové zdroje 6

⁴¹ Viz internetové zdroje 6

⁴² Viz internetové zdroje 6

2.7 Další druhy

2.7.1 *Body suspension aneb vešení na háky*

Body suspension je praktika, při které je člověk zavěšen na hácích, které prochází skrz kůži. Existuje způsob, kdy je hák tupý a prvně se vytvoří vpich, kterým se hák následně protáhne. Jednodušší variantou jsou háky s již ostrou špičkou, které projdou snadno skrz kůži, takže aplikace je méně bolestivá. Háky musí být sterilní a modifikátor musí být dostatečně zkušený.

Tato praktika je spojena s různými kulturami a náboženstvími po celém světě, ale je také populární v subkulturách.

Existuje řada druhů závěsů body suspension. Nejčastější je zavěšení za kůži na zádech, za lokty, nebo kolena. Kůže, ačkoliv se zdá tenká, má velkou pevnost a při správné aplikaci háku člověka snadno udrží, někdy dokonce i dvě osoby zavěšené pod sebou. Doba trvání je individuální podle druhu závěsu i prahu bolesti dané osoby, může se pohybovat od několika vteřin až k několika hodinám. Lze se například zavěsit za ruce, hýždě, hrudník. Řada závěsů je kombinovaná. Existují i extrémní závěsy, které jsou velmi rizikové, jako například závěs za obličej. Samotný závěs není celým aktem – podkoží je vystaveno vpichu a tlaku zavěšení, takže bolest, nepohodlí a vzduchové bubliny v kůži může člověk cítit ještě řadu dní. Paradoxem je, že většinou je rekonvalescence bolestivější než zavěšení samotné.

Tato praxe může být spojena s duchovními zážitky a sebeovládáním. Mnoho lidí tvrdí, že při suspension cítí extrémní pocity euforie a harmonii s jejich tělem a myslí, chceme-li duší. Někteří lidé provádí body suspension z důvodu výzvy a touhy po experimentování s hranicemi svého těla. Většinou se jedná o neerotický intimní akt, ale existují i lidé, kteří tuto modifikaci používají k performativním účelům.

Celkově je body suspension velmi zajímavá a kontroverzní praktika, která vyvolává mnoho emocí a reakcí, ať už negativních, nebo pozitivních. Vypadá však děsivěji, než ve skutečnosti je.

2.7.2 *Skarifikace*

Skarifikace je prastará metoda tělesné modifikace, která spočívá v umělém vytváření ran nebo jizev na kůži za účelem rituálního, či dekorativního ozdobení. Tato praxe je známá již tisíce let a byla praktikována v různých kulturách po celém světě. V období starověkého Egypta byla skarifikace běžnou praxí mezi šlechtou a elitou. Starověcí Egypťané věřili, že tato praxe měla ochrannou a magickou sílu. Byla tedy spojena s náboženskými rituály a obřady. Zobrazení skarifikovaných postav lze najít na mnoha egyptských artefaktech, jako jsou sochy, fresky nebo reliéfy. V afrických kulturách byla skarifikace také běžná praxe a měla různé významy.

V některých komunitách byla skarifikace používána k označení příslušnosti k určitému kmenu nebo rodině. V jiných kulturách pak sloužila jako symbol sociálního postavení, krásy nebo odvahy. V průběhu 20. století se skarifikace stala méně běžnou praxí, zejména v důsledku zavedení západní medicíny a nárůstu negativních postojů vůči tělesným modifikacím. Nicméně, v současné době je skarifikace stále praktikována ve vybraných kulturách a komunitách po celém světě, zejména mezi indiánskými kmeny v Jižní Americe, některými africkými kmeny a v některých subkulturách v západním světě.

Ve světě moderního umění se skarifikace stala kontroverzní inspirací pro mnoho umělců, kteří se snaží zkoumat hranice mezi tradičními technikami tělesných modifikací a současným uměním. Skarifikace je tak stále živým a fascinujícím tématem, které odráží bohatou historii a šíří kulturní rozmanitosti po celém světě.⁴³

2.7.3 Branding

Branding kůže je forma tělesné modifikace, která spočívá v trvalém zanechání značky nebo obrazce na kůži, vytvořeného pomocí horkého kovového nástroje. Tato technika se často používá v BDSM komunitě jako forma fetiše nebo jako symbol poslušnosti. I zde je však vnímána jako extrémní praktika. Může se však jednat pouze o praktiku spojenou s estetickými účely, stejně jako třeba u tetování. Branding kůže může mít různé významy pro jednotlivce, jako například vyjádření loajality, oddanosti, nebo příslušnosti k určité skupině. Pro některé lidi může být branding kůže způsobem, jak prožít bolest a dosáhnout extatického potěšení. Je důležité si uvědomit, že branding kůže je trvalý a bolestivý zákrok, který by měl být prováděn pouze profesionálním a zkušeným modifikátorem. Před zahájením procesu brandingů je důležité zvážit všechna rizika spojená s touto formou tělesné modifikace a konzultovat je s odborníkem.⁴⁴

2.7.4 Subdermální a transdermální implantáty

Subdermální implantát je speciálně tvarovaný předmět, který se umísťuje kompletně pod kůži. Může jít o kuličky, srdce, hvězdu, lebku, trojúhelník anebo jiný tvar. Transdermální implantát je naopak umístěn pod kůži pouze částečně a je v porovnání se subdermálním implantátem velmi nebezpečný. Tělo ho přijme pouze asi u 20 procent pokusů. Implantáty se vyrábí z teflonu nebo silikonu, které jsou pro tělo nezávadné. Implantáty jsou poměrně novou záležitostí, za jejich vznikem a popularizací stojí americký umělec a průkopník 3D úpravy těla Steve Haworth. Ten je od roku 1999 zapsán v Guinnessově knize rekordů jako *Nejvíce progresivní*

---

⁴³ THORNE, 176–183

⁴⁴ Tamtéž, 185–188

tělesný modifikátor. Kromě subdermálních a transdermálních implantátů stojí za rozvinutím ear pointingu, splitu jazyka, magnetickými podkožními implantáty, kdy se pod kůži umísťují magnetické kuličky malých rozměrů, nebo uměleckým brandingem prováděným elektrochirurgicky. Kolegy je často označován za nejdůležitější osobu spjatou se současnou úpravou těla a pro řadu z nich je velkou inspirací a učitelem.⁴⁵

2.7.5 Ear pointing neboli zašpičatění uší

Tato praktika je založena na chirurgické úpravě boltce ucha, nejčastěji obou uší tak, aby vypadaly jako špičaté elfí uši. Odstraňuje se vnější část zavinutého ušního boltce, která je následně sešita do požadovaného tvaru. Jedná se o jednu z nejnáročnějších úprav pro modifikátora. Sluch není nijak ovlivněn, avšak hojení je problematické a trvá dlouhou dobu.⁴⁶

2.7.6 Split jazyka

Split jazyka je chirurgicky provedené vertikální rozříznutí a následné sešití obou částí jazyka zvlášť. Připomíná hadí jazyk a majiteli pak umožňuje hýbat s každou polovinou jazyka odděleně. Při hlubším rozříznutí je však split jazyka spojen například s rizikem šišlavosti nebo zhoršené artikulace.⁴⁷

2.7.7 Beading

Beading je druh subdermálního implantátu umístěného pod kůží penisu. Tato procedura je známá slangově také jako perly Jakuzy, jelikož vyvolení členové mafie si nechávali do penisu vsívat skutečné perly. Mimo jiné má své místo ve vězeňském rituálu zvaném jako šaton, kdy vězeň za každý rok trestu mohl dostat jednu kuličku nebo korálek. Beading je bezpečný zákrok a nepoškozuje erekci, zvětšuje však objem penisu. Kuličky se umísťují buď v řadě, nebo po obvodu penisu. Obvykle se používají silikonové kuličky. Implantáty jsou vkládány pod kůži penisu malými řezy a je důležité vyhnout se žilám pod kůží. Titanové a ocelové implantáty se nedoporučují.⁴⁸

2.7.8 Ostatní

V současné době je dokonce možné mít implantovaný čip od platební karty, jehož životnost je však pouze osm let. V odborných kruzích se dokonce mluví o možnosti trvalého

---

⁴⁵ Viz internetové zdroje 7

⁴⁶ Viz internetové zdroje 8

⁴⁷ Viz internetové zdroje 9

⁴⁸ Viz internetové zdroje 10

umístění vibrátoru do intimních partií, to je však stále ve vývoji. Jelikož je modifikace těla ať už z hlediska estetického, nebo kompenzačního stále ve vývinu, je možné, že se v nedaleké době posune výrazně vpřed. Tak se fiktivní cyberpunkové představy mohou a již částečně přetřansformovávají do běžné denní praxe.

3 INSPIRAČNÍ UMĚLCI

Vybrat několik umělců není snadné, jelikož modifikace a úpravy jsou vlastně součástí každého uměleckého díla. Všechna umělecká díla v sobě obsahují jakousi modifikaci, ať už umělec chce, nebo ne. Umělecká díla odrážejí vidění a ztvárnění reality ovlivněné naším pohledem zkresleným našimi smysly, médii, prostředkem či motivem. Historický odklon od realismu přináší uvědomění si umění jako volného prostředku, který nemusí kopírovat realitu, nýbrž může vytvářet zcela novou. Řada umělců pracuje ve své tvorbě s lidským tělem, ať už vlastním, nebo cizím. Pro mnohé výtvarníky je tělo životním tématem a mají potřebu neustále se k němu vracet a používat ho jako sdělovací prostředek k všemožným tématům, jako je identita, svoboda, gender, sexualita, bolest, společnost, krása, masová kultura, přirozenost, pudy a jiné. Mnozí se nezdrahají jít do extrémů, které tělo, jako umělecký nástroj, dovolí. Využívají tělo a jeho části, a dokonce i tělesné tekutiny. Jiní využívají tělo nepřímo a interpretují ho zástupnými médii.

3.1 Vídeňský akcionismus

Vídeňský akcionismus byl extrémní mnohem více než podobná hnutí v Americe, či jinde po světě. Důvodem byla snaha umělců o narušení konzervativní rakouské společnosti. Umělci na společnost, stát i církev přímo násilně tlačili a chtěli reakci a uvolnění. Stejně tak, jako to o něco později dělá Elfriede Jelinek ve svém díle *Vyvrhelové*, poukazují vídeňští akcionisté, ačkoliv jiným způsobem, na temná zákoutí rakouské společnosti po roce 1945 a prostřednictvím umění na ně reagují. Vídeňští akcionisté využívali performativní metody, a to práci s poškozováním těla, sexuální akty, či práci s tělesnými tekutinami lidskými i zvířecími. Akce sloužily ke spojení, nebo naopak odhmotnění od těla. Narozdíl od distingované, avšak velmi naturalisticky pojaté literatury Jelinkové, akcionisté vyobrazují činy přímo ve své základní podobě.

„Za fasádou demokracie, předstírané nevinnosti, pořádku a čistoty, se najednou objevily krev, sperma a špína a všechny ty nepříjemné věci, s kterými se akcionisté vrhli napříč celou zemí.“⁴⁹ Tato až násilná forma umění měla postavit Rakousko na první místo v žebříčku nejextrémnější a nejnásilnější formy avantgardy.

Vídeňský akcionismus je extrémní formou umění. Je to část umění, která by dnes v této intenzitě nedávala příliš smysl, alespoň ne v evropském kontextu. Umění reaguje na dění kolem sebe a snaží se o změnu společnosti a vidění reality. Nicméně tato skupina je inspirativním bořičem

---

⁴⁹ Viz internetové zdroje 11

hrané morálky. Samotné Rakousko vidí tuto skupinu stejně a má ke skupině pochopení a rozumí její důležitosti v historii, část k ní má až obdivný přístup, ačkoliv vždy bude smíšen i s negativními pocity a zhnusením. Dále považuji za nutné oddělovat umění a pozdější kriminální činnost Otto Muehla po rozpadu skupiny.

3.2 Orlan (1974)

Orlan je francouzská současná umělkyně, která ve své tvorbě využívá různá média jako fotografie nebo instalace, jejím hlavním médiem je však ona sama a její tělo, které se stává uměleckým dílem a splývá s umělkyní samotnou. Právě postojem k vlastnímu tělu a jeho spojením s uměním na sebe upozorňuje nejvíce. Vlastní tělo vnímá jako umělecké dílo, které je ochotna na úkor umění dokonce chirurgicky měnit. Její tvorba je často spojena s tělesností, feministickými a genderovými tématy. Poprvé na sebe výrazně upozornila v roce 1977, když vystavila dílo *Kiss of the artist* prezentované během Veletrhu současného umění v Paříži. Jednalo se o vystavenou fotografii jejího nahého trupu, za kterou seděla. Pokud divák vložil minci, mince sestoupila do jejího rozkroku a divák dostal od umělkyně polibek za několik Franků. Za tento umělecký výstup následně přišla o místo učitelky na umělecké škole, kde učila. Mezi lety 1990 až 1993 realizovala projekt *Reinkarnation Sainte-Orlan*, který spočíval v provedení devíti plastických operací její tváře, které byly inspirovány slavnými obrazy a sochami žen.

Operační sál byl vyzdoben různými předměty a také například lebkami. Průběh práce byl zdokumentován na fotografiích i videích a stala se z nich samostatná umělecká díla.⁵⁰

Orlan si vybrané ženy nevybírala kvůli dobovým standardům krásy, ale podle příběhů s nimi spojenými. Vnímá estetickou chirurgii jako něco proměnného, nestálého, vnímá nátlak spojený s nerealistickým ideálem krásy a nahlíží na něj s kritikou. Zabývá se i tématem boje proti vrozenému a geneticky danému. Zkoumání genetiky v rámci bioartu nejvýrazněji prezentovala na díle *Harlequin Coat*, kdy vytvořila kabát z vlastních buněk smíšených s dalšími lidskými i zvířecími buňkami. Celkově je to jedna z největších umělkyní zabývajících se genderovou tematikou, zkoumáním ženské krásy a bojem za genderovou rovnoprávnost.⁵¹

Co se týče její tvorby, je mi blízká tematikou úprav těla, ne však genderovým podtextem, který ve své práci nezahrnuji, protože nějak nepocítuji potřebu ho řešit. Jsem si však vědoma,

---

⁵⁰ URBAN, Otto M. *Decadence now!: za hranicí krajnosti. V Řevnicích: Arbor vitae ve spolupráci se společností Pro Arte, 2010. ISBN 978-80-87164-39-6. Str 29*

⁵¹ Viz internetové zdroje 12

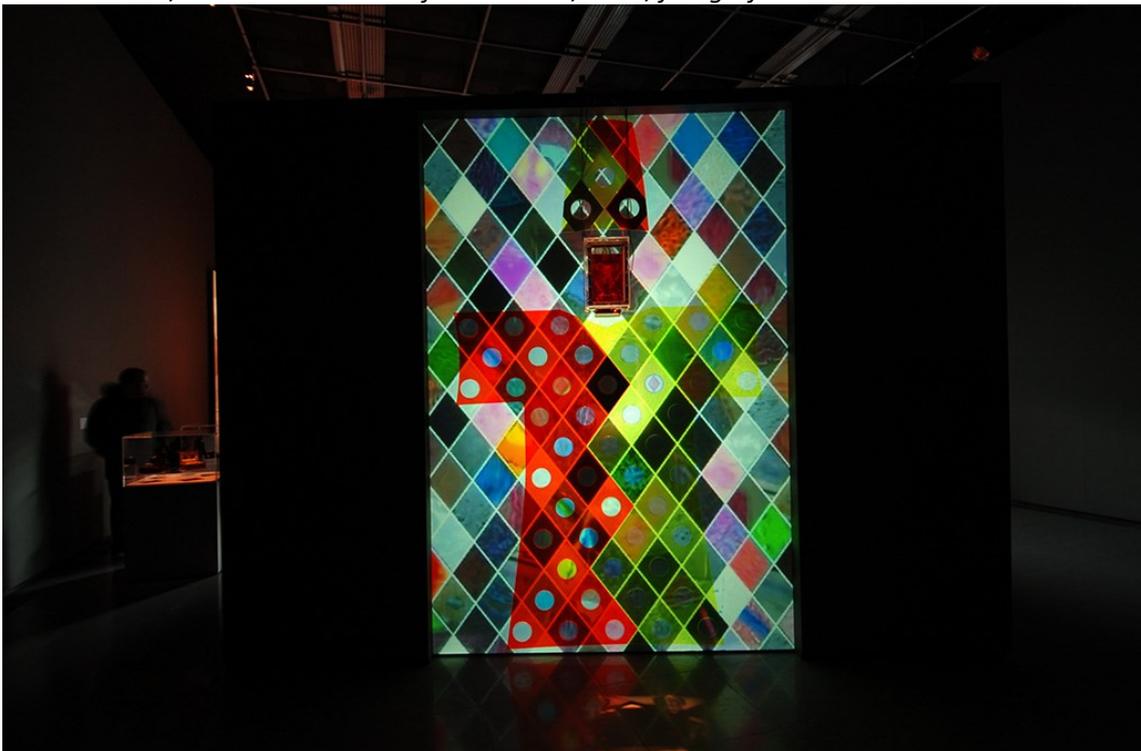
že požadavky na ideál krásy ženy jsou mnohem větší a nereálnější než na muže, což staví ženy do nevýhodné pozice, která klade na ženy často i díky sociálním sítím nereálné požadavky. Tuto sociální bublinu vytváří nejen muži a jejich požadavky, ale také mnohé ženy samy, které se neprezentují skutečně. Sympatická je mi i zájem o vědu a její umělecké využití. Co se týče formy, je velmi podobná lidem, kteří si tělesné modifikace provádí za účelem vlastního pnutí či estetiky, ona ji však staví na zcela jinou pozici a její původní myšlenku tím zcela nabourává a zpochybňuje.

Obr 8. Orlan, *The Kiss of Artist*, 1977, performance

Obr 9. Orlan, *The Reincarnation of Saint Orlan*, 1990, fotografie

Obr 10. Orlan, *The Harlequin's Coat*, 2008, kombinovaná technika – lidské a zvířecí buňky

3.3 Edward Kienholtz (1927-1994)

Edward Kienholtz byl americký umělec, který se proslavil především svými asamblážemi a instalacemi vytvářenými z nalezených objektů. Jeho tvorba však obsahuje například i prvky

hyperrealismu nebo klasické malby. Kienholtzovým zájmem tvorby byla především kritika soudobé americké společnosti a s ní spojené sociální problémy zahrnující korupci, sexuální násilí, morální pokrytectví a útlak marginalizovaných skupin. Edward se na rozdíl od svých současníků nevymaňuje technikou použití, ale právě samotnými použitými předměty, které jsou často špinavé, staré až odporné a evokují témata, která umělec kritizuje. Jeho instalace jsou samotnými prostory v životní velikosti, do kterých může divák vstoupit. Právě tato blízkost vyvolává představu jakési spoluúčasti na zobrazovaných činech, syndrom přihlížejícího spoluvníka, stejně tak jako přítomné podílení se každého z nás na chodu společnosti. Kienholtzovo dílo bylo mnohokrát předmětem kontroverzí, ať už z hlediska tematiky, nebo příliš přímočarého zobrazení brutálních či velmi znepokojivých témat.

Ve svém raném díle *The Illegal Operation* z roku 1962 se zabýval tématem nelegálních potratů v Americe, které byly prováděny před ustanovením zákona. Ten byl schválen až deset let po vzniku díla. Toto umělecké dílo vycházelo z reálné zkušenosti, kdy byla jeho žena k takovému činu sama donucena. V roce 1964 vystavil dílo *The Back Seat Dodge 38*. Jde o instalaci vyobrazující mladý pár oddávající se sexuálními aktivitám v autě. Divák může do auta nahlížet pootevřenými dveřmi, jiný pohled je omezen rozsvícenými předními světly auta. Dostává se tak do pozice voyera. Toto dílo rozpoutalo bouřlivé debaty, následně bylo úřady označeno za pornografické a bylo žádáno jeho odstranění z výstavy. Kienholtz v něm zhmotňuje sexuální zkušenosti mladých, kteří vyrostli v době automobilů, a zároveň upozorňuje na tehdejší odmítavé postoje starších generací a konzervativců k sexu. V roce 1966 vzniká dílo *The State Hospital*, kde přetransformovává zážitky z doby, kdy pracoval jako ošetřovatel v psychiatrické léčebně ve 40. letech. Instalace evokuje nelidský přístup tehdejších institucí k duševně nemocným. Špinavé postele a matrace, připoutané vyzáblé postavy na patrové posteli ve stejných polohách, jsou symbolem uvěznění, bezmoci. Přání a nemožnost uniknout zde symbolizují kulatá akvária se zlatými rybičkami místo hlav. Za zmínku stojí i dílo *Five Car Stud*, kdy skupina bělochů útočí na Afroameričana a chtějí ho vykastrovat za to, že si dovolil popíjet s bílou ženou. Celá nepříjemná atmosféra scény je podtržena osvětlením pickupu a možností do instalace volně vstupovat. Ačkoliv Kienholtz vytvořil velkou řadu uměleckých děl, jeho posledním výstupem byl jeho pohřeb, kdy ho na jeho vlastní přání jeho přátelé pohřbili za doprovodu písně *Amazing Grace* i s jeho celým autem na hoře Idahu. Kienholtz seděl na sedačce spolujezdce a stejně jako egyptští faraoni měl s sebou dary do posmrtného života, dolar, balíček karet a zbytek popela jeho nedávno zesnulého domácího mazlíčka.⁵²

---

⁵² Viz internetové zdroje 13

Obr 11. Edward Kienholtz, *The illegal Operation*, 1962, kombinovaná technika

Obr 12. Edward Kienholz , Back Seat Dodge '38, 1964, kombinovaná technika

Obr 13. Edward Kienholz, Five Car Stud, 1969–72, kombinovaná technika

3.4 Mark Ther (1979)

Ther je český umělec a laureát Ceny Jindřicha Chalupického. Studoval malbu na AVU, avšak záhy přešel do ateliéru nových médií pod vedením Michaela Bielického. Ther se zabývá videoartem, performancí, gender art a instalací. Většina jeho uměleckých děl odkazuje

na sexualitu, pohlavní identitu a gender. Dřívější tvorba umělce se zabývala převážně zkoumáním ženských ikon, přičemž video vnímá jako součást žité reality. Většina vzorů, které si Ther vybírá, jsou zároveň gay ikonami, což si lze volně vykládat jako zkoumání vlastní identity a důvodu tohoto výběru. V roce 2008, kdy se začal zabývat kontroverzními tématy, musel předčasně zavřít výstavu v Galerii hlavního města Prahy, jelikož byl obviněn z nacistické a homosexuální propagandy. Ther se nebojí kontroverzních témat, jeho nejvýraznějším počinem byl film *Das wandernde Sternlein* z roku 2011 nepřímo zobrazující pedofilní akt, který Mark zahrnul do smyšleného příběhu odkazujícího na skutečné mizení dětí ve 30. letech v příhraničí. Právě díky tomuto počínu se stal laureátem Ceny Jindřicha Chalupického. Na pražský DOX bylo kvůli jeho promítání podáno trestní oznámení za šíření dětské pornografie. Mimo video se Mark zabývá také instalací, ve které by se dala vidět inspirace právě výše zmíněným Kienholtzem. Ta je zde spíše z hlediska formy, protože témata jsou jiná. Ther se zabývá událostmi, které sám nemohl prožít, vrací se do cizí fiktivní minulosti a vymýšlí si realitou inspirované příběhy. Jako by se snažil vyrovnat s kolektivními zapomenutými tajemnými, někdy nevysvětlenými tragédiemi. Kienholtz zpracovává témata jemu velmi blízká a pro něj aktuální, dobově velmi přítomná a všeobecně známá. Oba spojuje zájem o tabuizaci rozdílnou časem i místem a snaha se vyrovnat a upozornit na témata, o kterých se nemluví.

Ther se věnuje i instalaci, ta se stylově hodně podobá Kienholtzovi. Ther vytváří znepokojivé prostory, klidně i celé byty složené z místností kulisově vytvořených v galerii. Takto tomu bylo například u výstavy *Květen* v olomouckém Tellegraphu. Divák postupně procházel garáž se zaparkovaným autem, ložnici a různé podivné pokoje naznačující zálibu v německých uniformách, homosexuální pornografii a mladých chlapcích, až v jedné z místností našel instalaci zemřelého v posteli. Ther tím upozorňuje na osoby, které zemřou, ale nikomu nechybí, možná ani nikdo neví, že zemřely.⁵³

Kienholtz i Ther jsou mi blízcí typem i provedením instalace. Oba však řeší témata, která jsou až kriminální. Mé téma je spíše podivné, netradiční, inspirované primitivními kulturami, pro společnost zvláštní, avšak nijak nepoškozují jiné osoby. Podle perspektivy, z které se na věc podíváme, ani osobu samotnou. Stejně jako oba umělci vytvářím až jakousi ilustraci k příběhu pomocí nalezených prvků v podobě instalace, kterou si částečně domýšlím a modifikuji.

---

⁵³ Viz internetové zdroje 14

Obr 14. Mark Ther, Květen, 2022, kombinovaná technika

Obr 15. Mark Ther, Květen, 2022, kombinovaná technika

3.5 Jon Rafman (1981)

Rafman je kanadský umělec zabývající se především video artem, ale také filmem. Věnuje se i psaní esejí. Jeho umělecká díla řeší převážně dopad moderních technologií na lidstvo. Ústředním je zde melancholický pohled na komunikaci na sociálních sítích, ve virtuální realitě a internetových komunitách. Autor často využívá technologie jako Google Earth, Google Street View nebo Second Life. Zkoumá uživatele a jejich propojení se společnostmi a historií, což ovlivňuje jejich individuální touhy ovlivněné těmito subkulturami nebo popkulturními platformami. Zároveň těmto výjevům dává až romantický charakter a snaží se v nich hledat estetično. Pomocí vybraných osobních okamžiků se snaží těmto skutečnostem porozumět a interpretovat je. Vytváří surrealistické znepokojivé animace plné podivností, násilí i internetové popkultury, kde využívá parafráze různých postav z počítačových her, mainstream, ale i modifikaci postav, která působí až apokalyptickým dojmem. V díle *Dream Journal* z roku 2016–2019 zobrazuje podivné putování dívky, která se potkává s chlapcem, co má pouze hlavu a nohy, ženou, co má místo pozadí další hlavu, nebo s postavou připomínající Super Mario. Jeho počínání má téměř stopáž klasického filmu a jeho děj je tak surreální, že bez zhlédnutí nelze jeho obsah blíže popsat.^{54 55}

Jon Rafman mě inspiruje svou barvitou fantazií. Použití modifikace 3D reality, která je již sama modifikovanou realitou, je zde vystupňováním toho, co se denně děje na sítích. Lidé žijí fiktivní život skrz internet nebo virtuální realitu, a jejich vlastní život zůstává stranou. Při možnostech moderních technologií, které prezentuje jako místo, kde může člověk vše, jako by zároveň zdůrazňoval přítomnost pocitu nezajímavosti běžných životů, kterou dnešní generace trpí. Řada umělců pracuje s fiktivními mutacemi jedné reality jako celku, ale i samotné genetické mutace lidského těla. I to se zde objevuje, ačkoliv to není ústřední myšlenkou. Člověk je zde zastoupen fiktivním avatarem, kterého si může upravit podle svých představ. Ty nejsou v reálném světě možné, nebo těžce dosažitelné.

---

⁵⁴ Viz internetové zdroje 15

⁵⁵ Viz internetové zdroje 16

Obr 16. Jon Rafman, *Dream Journal 2016-2017*, video art

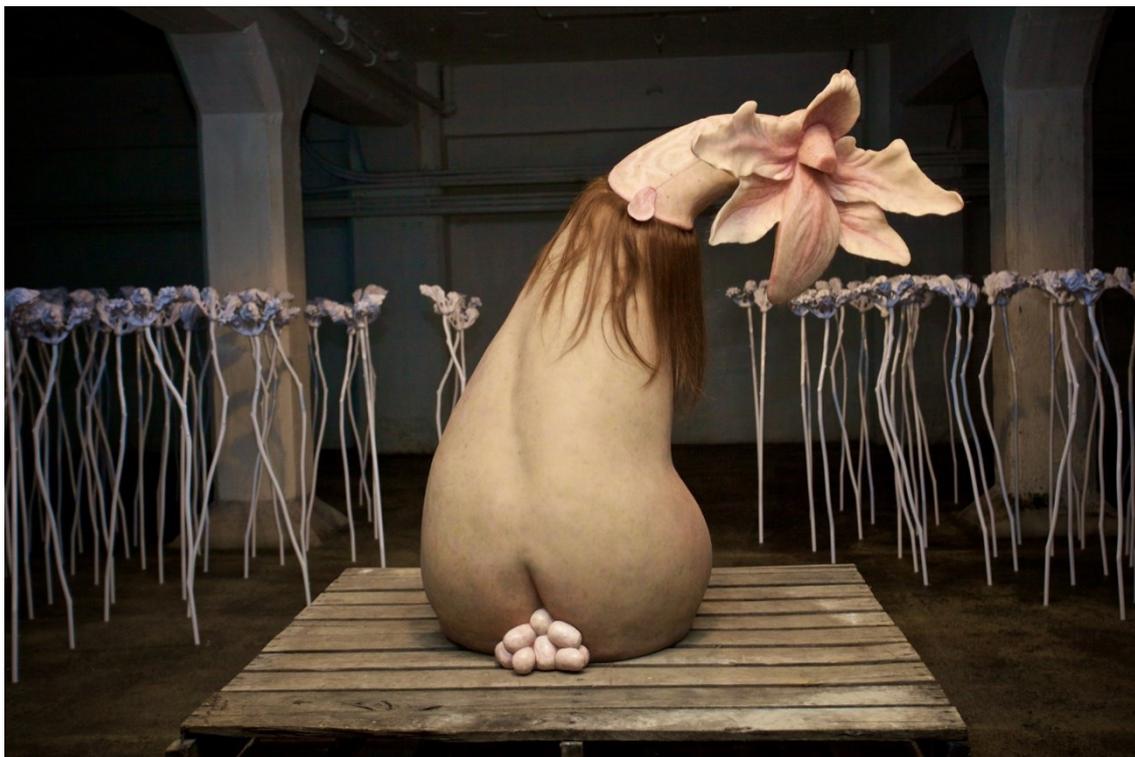
Obr 17. Jon Rafman, *Transdimensional Serpent*, 2016, video art

3.6 Patricia Piccinini (1965)

Patricia je australská umělkyně, která prostřednictvím svých hyperrealistických soch zkoumá vztah vědy a genetiky. Patriciina tvorba je unikátní hlavně tím, že hyperrealistickou sochu vytváří kombinací lidských, rostlinných a zvířecích rysů. Zkoumá tak hranice vědy a zároveň humánnosti. Co věda umí je věc jedna, druhou otázkou je, kam si může dovolit zajít. Výhoda umění je v tom, že realizace jsou fiktivní čili autorka není nijakým způsobem limitována ani jedním z těchto faktů. Její sochy evokují známé struktury a tvary živých organismů,

avšak jejich kombinace a forma způsobuje až strašidelný dojem. Některé sochy vypadají vyplašeně, jako objekty nebo exponáty v zoo, napůl lidé, napůl zvířata. Někdy se jedná o samotného jedince, jindy samici s mláďaty při kojení, nebo nespécifikovatelného tvora schouleného v láskyplné náručí stejně reálně vypadajícího člověka. Všichni tvorové, ačkoliv budí pocit neznáma, někdy až ošklivosti, vypadají velmi mírumilovně. Jako by nám autorka kladla otázku, kde je hranice člověka a zvířete, a zároveň ji zpochybňovala. Postavy se často vyskytují po dvojicích, znázorněny v nějakém až intimním vztahu, například žena a muž. Autorka také často používá symbol matky a dítěte, který je často mezidruhový.⁵⁶

Patricia Piccinini mě oslovuje jednak formou, která líbivé hyperrealistické sochařství posouvá tematicky k velkým otázkám. Řeší téma, kdy je modifikace záležitostí nejen člověka a dosažitelných možností chirurgie a jeho vlastního těla, ale také modifikace mezidruhová, která je zde fiktivní, avšak inspirovaná reálnou myšlenkou genetiky a jejími možnostmi. Líbí se mi, že zvláštní tvory zobrazuje jako mírumilovná stvoření, ačkoliv by se dalo použít výstražné zobrazení podtrhující, co se může pokazit, když člověk extrémně zasahuje do přírody. Zasahujeme do ní všichni a denně. Otázkou je jen to, v jaké míře je to ještě správně a jestli se na tom vůbec shodneme.

Obr 18. Patricia Piccinini, *Bootflower*, 2015, kombinovaná technika

---

⁵⁶ Viz internetové zdroje 17

Obr 19. Patricia Piccinini, *The Young Family*, 2002, silikon, kůže, lidské vlasy, skelná vata, překližka

Obr 20. Patricia Piccinini *The Long Awaited*, 2008, silikon, skelná vata, lidské vlasy, překližka, kůže, oblečení

3.7 Erwin Wurm (1954)

Erwin Wurm je rakouský umělec a fotograf. Přistupuje ke společenským tématům s humorem a jeho kritika společnosti má mnohdy až líbivý charakter, převážně u jeho plastik nafouklých aut nebo pokřivených domů. Wurm tvrdí, že vážná témata nemusí umělec vždy interpretovat vážně. Je na každém z nás, jakým způsobem přistoupíme k denním problémům moderní společnosti a jak se s nimi vyrovnáme, nebo je interpretujeme publiku. Vtipná a satirická forma mnohdy na diváka zapůsobí silněji než tragicky pojatá skutečnost, která může působit jako prvoplánový útok na naše city. Ve své tvorbě modifikuje nejen věci běžné masové potřeby, ale i lidské tělo. Lidské tělo modifikuje ať už použitím klasičtější plastiky, nebo její kombinací s věcmi denní potřeby, například nábytkem nebo oblečením. Využívá i živé figuranty, které pomocí různých materiálů a dostupných věcí během chvíle zcela promění, proto tato díla nazývá *One minute Sculptures*. Mimo jiné využívá ve své tvorbě velmi často prvek zvětšení a uvědomuje si jeho sílu, což v kombinaci s běžnými velikostmi ostatních věcí vytváří zajímavý až bizarní efekt.⁵⁷

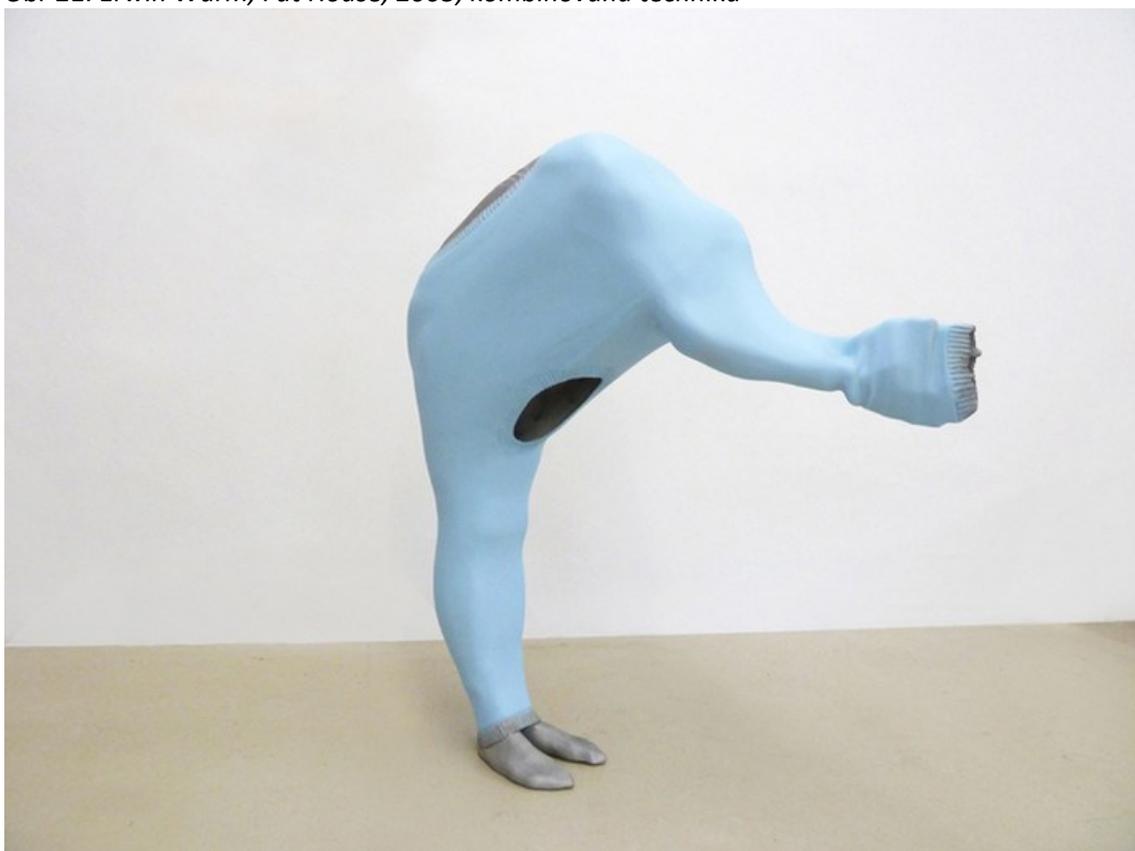
Právě jeho již zmiňovaná práce *One Minute Sculptures*, kde bleskově modifikuje tělo i předměty kolem něj, inspirovala jeden z mých realizovaných didaktických bloků. Wurm mě oslovuje humorem až parodičností masové společnosti, která je mi blízká. Forma i tematika je zde v porovnání s mou prací vzdálenější než předešní autoři, je zde však vidět, jak je téma rozsáhlé a mnohotvárně uchopitelné ať už ve volné tvorbě nebo v pedagogickém využití.

---

⁵⁷ Viz internetové zdroje 18

Obr 21. Erwin Wurm, Fat House, 2003, kombinovaná technika

Obr 22. Erwin Wurm, Psycho 7 (blue), 2010, kombinovaná technika

Obr 23. Erwin Wurm, "Moncler," 2021, kombinovaná technika

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Koncept práce

Má instalace je volně inspirována osobností Fakira Musafara a jeho příběhem zmiňovaným již v teoretické části. Jedná se o instalaci doplněnou malbou. Co se týče použitých materiálů, jedná se převážně o starý nábytek a jiné přetvořené elementy seskládané v prostoru, jutu, látky, koberce atd. Malby na stěnách jsou malé formáty akrylu na plátně. Samotný prostor by měl evokovat nějakou přítomnou podivnost, něco zvláštního a možná trochu děsivého a neznámého, zneklidňujícího, tajemného, co se děje za zavřenými dveřmi. Jsou zde odkazy nejen na Fakira a jeho experimenty s modifikacemi a spojení s moderním primitivním hnutím, ale i na kulturu tělesných modifikací jako takovou, ať už původní kmenovou nebo na současnou. Snažím se, aby měl divák pocit, že vstupuje do intimního prostoru, do kterého nemá pozvánku.

Fakir Musafar se narodil v Jižní Dakotě do věřící rodiny, již jako kluk si ve sklepě zřídil místo, kde mohl experimentovat se svým tělem. Nejen, že to byla fotografická komora, ale také místo zrodu prvních experimentů moderních primitivů. Fotografická komora mu byla ochranou před nechtěným vstupem rodičů. K experimentům, které prováděl již ve 12 letech, používal matčiny šicí jehly. Ve 13 letech si udělal piercing předkožky, protahoval si krk, svazoval pas, který měl ve své době pouze úctyhodných 48 cm. Jeho zájem o modifikaci byl těsně provázán s BDSM kulturou, takže předmětem jeho zájmu byla například i smyslová deprivace, bolest nebo třeba svazování. Žil v sousedství indiánské civilizace, kde se seznámil s rituálem o-kee-pa. Součástí tohoto rituálu nejsilnějších mužů bylo mimo vytrvalostních testů nebo několikadenní hladovky i věšení na háky, což ho natolik inspirovalo, že se v roce 1997 na háky sám zavěsil. To byl pro něj tak inspirativní zážitek, že se chtěl věšet stále znova. Dokonce se mu povedlo vytvořit na hrudníku zahojené otvory pro háky, takže se mohl věšet, kdykoliv chtěl. Ačkoliv byl velkým experimentátorem, své pokusy prováděl až do 70. let v soukromí. V té době mu bylo už 50 let. Jeho první veřejný výstup proběhl v roce 1977 na konferenci v Nevadě, kde předvedl show obsahující ležení na hřebcích a propichování těla. Tyto modifikace vnímal spíše jako spiritualistické a zaměřené na prožitek a celý život je fotograficky dokumentoval. Dále o svých zkušenostech přednášel, vystupoval v rozhovorech a napsal několik knih. Byl zakladatelem první piercingové školy v Americe. Zemřel v roce 2018 a výrazně ovlivnil i českou scénu.

Právě tento příběh byl inspirací pro mou diplomovou práci.

4.2 Průběh práce

Prvotní myšlenkou bylo vytvořit sérii maleb na dané téma, avšak postupem času se ukázalo, že bude vhodnější vytvořit instalaci, která bude pouze malbou doplněna. Téma přímo vybízelo k vytvoření podivného imaginativního prostoru, do kterého by mohl divák vstoupit. Obavou bylo, že samostatně použitá malba by mohla sklouznout k přílišné popisnosti a jasnosti, čemuž jsem se chtěla vyhnout. Zároveň instalace velikosti reálné místnosti umocňuje pocit diváka, že je součástí děje. Největším problémem bylo vytvořit nebo najít vhodný prostor. Počáteční úvahy pracovaly s možností využití konstrukce z malovaných pláten napnutých na rámu, která by částečně prosvítala. Další možností bylo využít nějaký temný kout v prostorách katedry. Dokonce jsem zvažovala instalaci umístit venku vedle budovy. Můj problém nakonec vyřešilo zapůjčení dřevotřískové budky, která byla bakalářskou prací mé kolegyně Lenky Ptáčkové.

Dalším problémem bylo shánění předmětů do instalace, což zahrnovalo navštěvování sběrných dvorů i domácích vetešnictví různých rodinných příslušníků a známých. Mnoho z nich se rádo zbavilo starého harampádí z půdy, které velmi dlouho čekalo na své další použití. Jiné předměty byly pouze zapůjčeny s podmínkou vrácení. Některé předměty jsem musela upravit, aby odpovídaly konceptu, jiné posloužily ve svém původním stavu.

Malby instalaci pouze doplňují, proto jsem zvolila malé formáty. Jedná se o čtyři malby akrylem na plátně o velikosti 20x20 cm. Netvoří proto velkou součást práce. Jde o detaily modifikací, někdy i záměrně těžko specifikovatelné. Hlavní součást instalace tvoří detaily fotografií. Ty jsou vytištěny černobíle na recyklovaném papíru formátu A4, vyplňují celý prostor. Fotografie jsou staženy z internetu a je z nich vždy použit pouze menší výřez. Prostoru dominuje hák, který se běžně používá při zabijačce. Já jsem ho využila jako závěsný systém na malé keramické objekty. Ty imitují různé předměty používané při modifikacích. Do instalace jsem dále umístila staré křeslo, koberce, koženku, krejčovskou pannu, kterou jsem upravila podle dobové fotografie Fakira, část halapartny, lampičku s červeným světlem, různé kleště, ruční vrtačku, jehly a moje vlastní fotografie.

4.3 Fotodokumentace

Obr 1.b. Fotografie z průběhu instalace

Obr 2.b. Tělesné modifikace – pohled zvnějšku

Obr 3.b. Tělesné modifikace – pohled dveřmi

Obr. 4.b. Tělesné modifikace – detail instalace

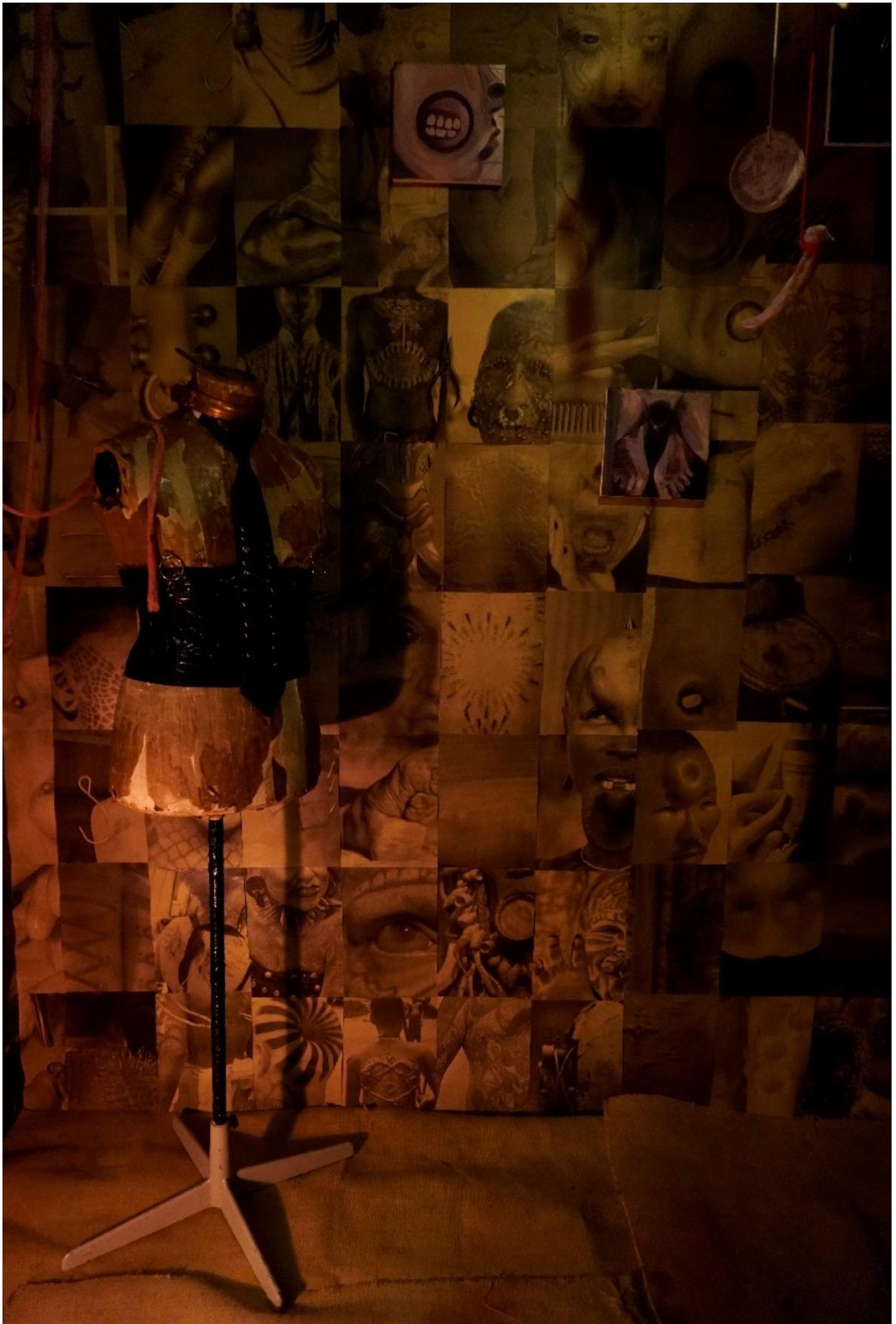
Obr. 5.b. Tělesné modifikace – detail instalace

Obr. 6.b. Tělesné modifikace – detail instalace

Obr. 7.b. Tělesné modifikace – detail instalace

Obr. 8.b. Tělesné modifikace – detail instalace

Obr. 9.b. Tělesné modifikace – detail instalace

Obr. 10.b. Tělesné modifikace – detail instalace

Obr. 11.b. Tělesné modifikace – detail instalace

Obr. 12.b. Tělesné modifikace – detail instalace

Obr. 13.b. Tělesné modifikace – detail instalace

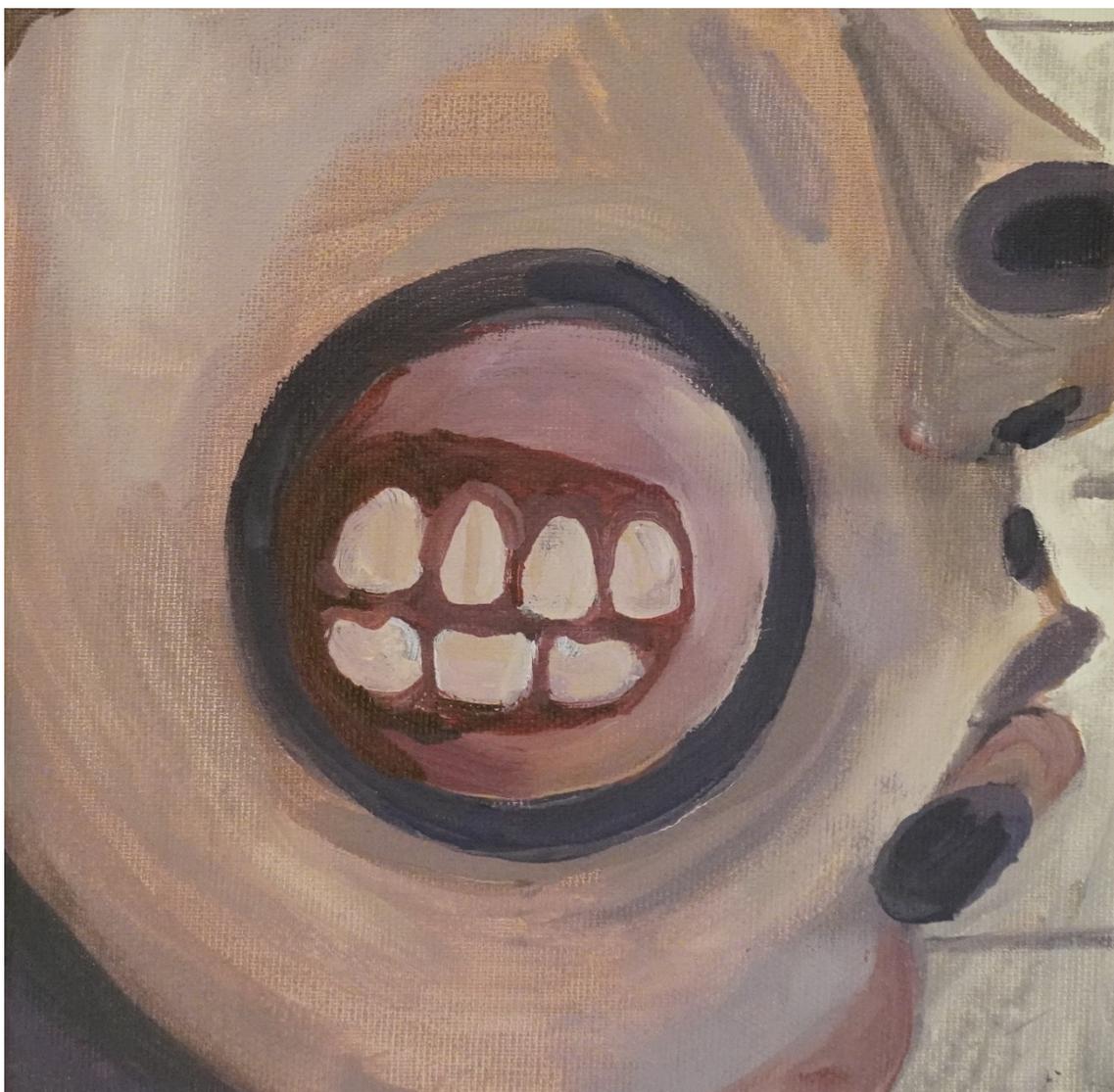
Obr. 14.b. Tělesné modifikace – detail instalace

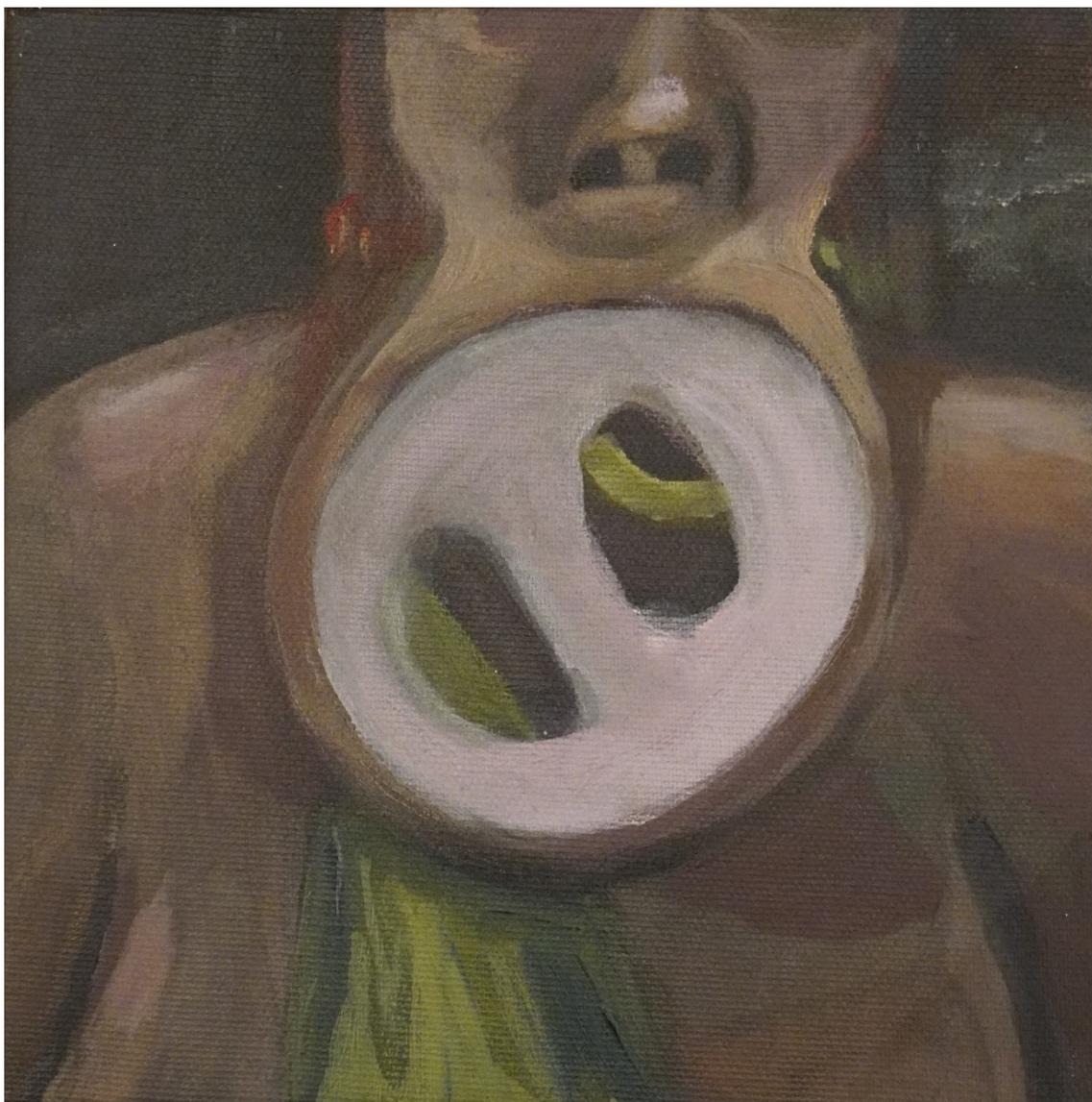
Obr. 15.b. Tělesné modifikace – detail instalace, figurína

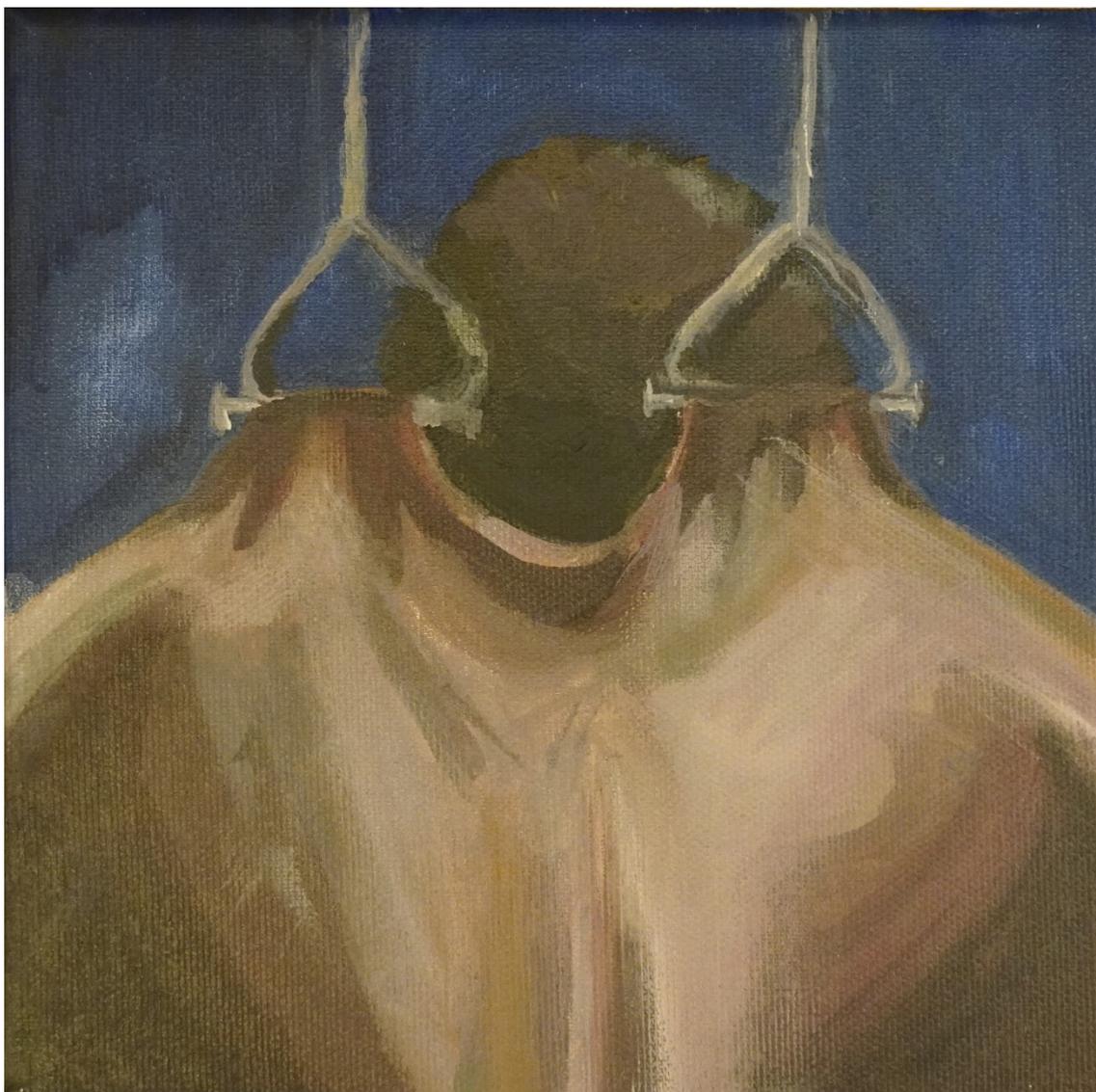
Obr. 16.b. Tělesné modifikace – detail instalace, figurína

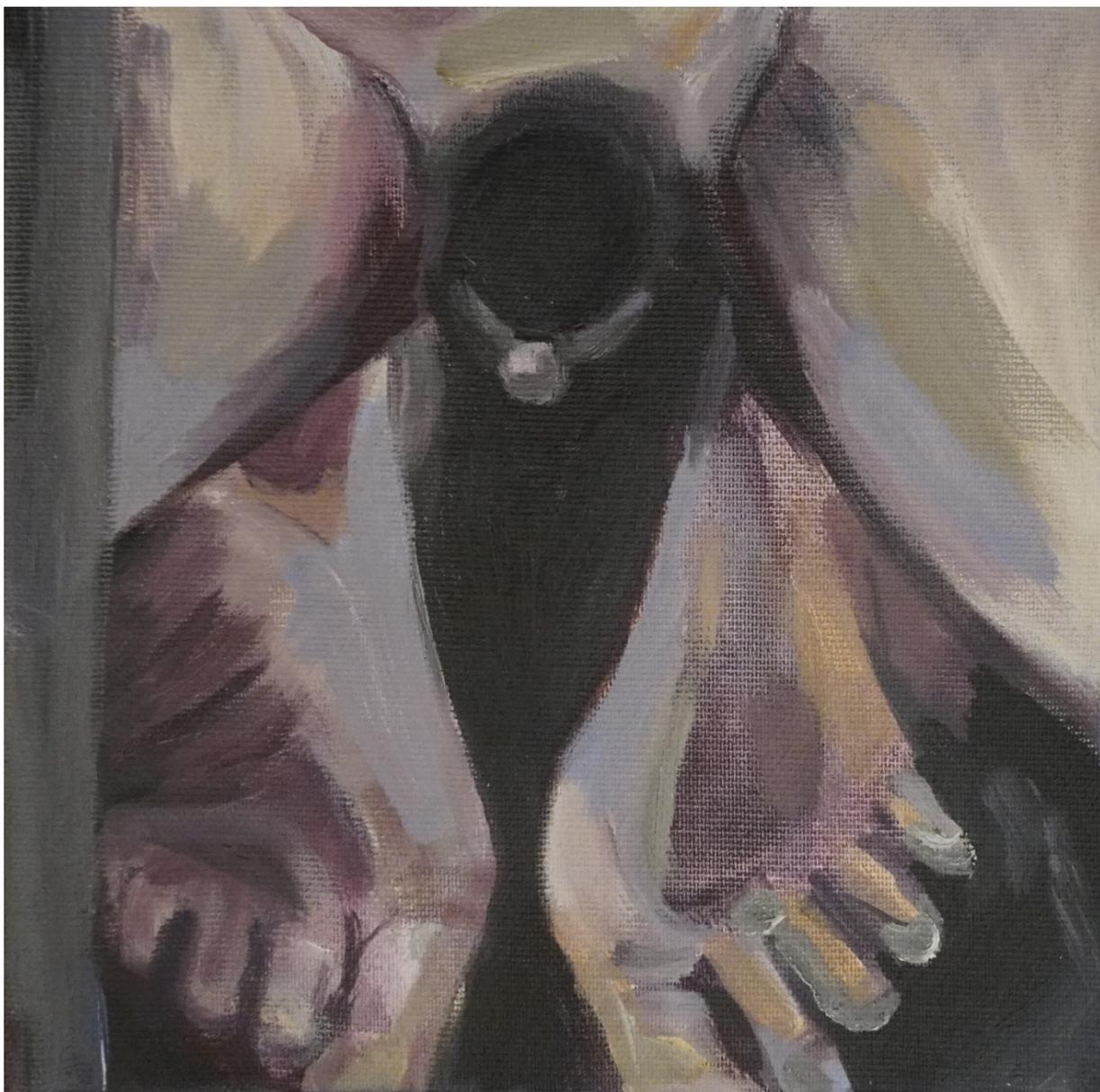
Obr. 17.b Tělesné modifikace – detail instalace, malba

Obr. 18.b. Tělesné modifikace – detail instalace, malba

Obr. 19.b. Tělesné modifikace – detail instalace, malba

Obr. 20.b. Tělesné modifikace – detail, malba

5 DIDAKTICKÁ ČÁST

Tématem celého výukového cyklu, který jsem realizovala v několika třídách různých věkových kategorií, bylo Proměna/Modifikace. Někde úkoly obsahovaly také odkazy k primitivním kulturám. Důrazem bylo cílení na různé druhy technik a modifikací a upozornění na rozsáhlou variabilitu při využití v pedagogickém prostředí.

Didaktická část byla realizována v Základní umělecké škole Miloslava Stibora v Olomouci, pod vedením cvičného pedagoga. Tomu odpovídá i časová dotace hodin, která je tříhodinová u každé skupiny. Dále jsem se snažila klást důraz na samostatnou práci žáků, mimo oborové přesahy, kreativitu, atraktivitu úkolů, volnost žáků a dodržení všech podstatných výukových náležitostí. Úkoly byly rovněž přizpůsobeny věku a zdatnosti jedinců.

5.1 První skupina

5.1.1 První Vyučovací Blok

Téma: Modifikace těla

Rozšířené studium: rok narození 2004–2009, SKN – studijní kresba a malba

Plán hodiny a její průběh:

Cíl: Žák je ochoten zhlédnout inspirační obrázky umělkyně Patricie Piccinini, pomocí sádrových ob vazů vytvoří sádrový odlitek ruky a následně na téma Proměna provede jeho modifikaci. V rozhovoru s učitelem zhodnotí aktivitu.

Průběh hodiny:

Úvod: seznámení s tématem, instruktáž k průběhu výukového bloku – ukázka inspiračních materiálů – fotografie – umělkyně Patricia Piccinini – fiktivní úpravy založené na modifikaci genetiky

Samostatná práce, práce ve dvojicích, dopomoc učitele: žáci vytváří sádrové odlitky ze sádrových ob vazů, vzájemně spolupracují, případně pomáhám já se stříháním ob vazů

Přestávka: individuální podle tempa a zasychání sádry

Samostatná práce: pokračování na pracích domodelování přidaných prvků a úprav

Hodnocení: proběhlo formou hromadného rozhovoru

Didaktické zpracování učiva, hlavní důraz, obohacení učiva: nové techniky, kreativita, spolupráce

Metody: instruktáž, samostatná práce, práce ve dvojicích

Hodnocení aktivity:

Převažovala činnost žáka? Převažovala činnost žáků.

Jak se třída zapojuje? Dobře.

Motivace: Ukázkou tvorby umělce, netradiční technikou.

Vyučovací prostředky, pomůcky: Sádrové obvazy, nůžky, prezentace o umělkyni.

Prezentace nového učiva: Ukázka umělkyně, tvorba ze sádrových obvazů.

Závěr vyučovací hodiny: Hromadný rozhovor

Fotodokumentace:

Obr 1.a Skupina žáků při práci na tématu Modifikace těla

Obr. 2.a Práce žáků na téma Modifikace těla

5.1.2 Druhý vyučovací blok

Téma: One minute sculpture

Plán hodiny a její průběh:

Cíl: Žák je ochoten zhlédnout prezentaci o Erwinu Wurmovi a vytvořit dílo inspirované jeho One minute sculpture. Společně se svými spolužáky výsledný výtvarný výtvarník nafotí a zhodnotí v hromadném rozhovoru.

Průběh hodiny:

Úvod: prezentace o umělci jako inspirační zdroj, instruktáž k další práci

Samostatná práce: žáci volně používají dostupné prvky v ateliéru, vzájemně spolupracují na výsledných pracích, pořizují fotodokumentaci

Přestávka

Pokračování samostatné práce: práce na úkolu a fotodokumentace

Hodnocení: formou hromadného rozhovoru

Didaktické zpracování učiva, hlavní důraz, obohacení učiva: performativní umění, fotografie, kompozice

Metody: instruktáž, prezentace, samostatná práce, hodnocení

Hodnocení aktivity:

Převažovala činnost žáka? Převažovala činnost žáků.

Jak se třída zapojuje? Velmi dobře.

Motivace: prezentací o novém umělci, netradičním uměleckým zpracováním

Vyučovací prostředky, pomůcky: staré oblečení, rukavice atd. fotoaparáty na mobilních telefonech, případně fotoaparát z ateliéru

Prezentace nového učiva: performativní umění

Závěr vyučovací hodiny: hromadný rozhovor

Fotodokumentace:

Obr 3.a Práce žáků na téma One minute sculpture

5.2 Druhá skupina

5.2.1 První vyučovací blok

Téma: Modifikace autoportrétu

Žáci 2009–2011

6. ročník prvního stupně - 2011

Plán hodiny a její průběh:

Cíl: Žák se zúčastní akční kresby, kdy portrétuje kamaráda bez dívání se na papír. Žák nakreslí autoportrét na formát A3 za pomoci zrcadla.

Průběh hodiny:

Úvod, práce ve dvojicích: akční kresba

Instruktaž, samostatná práce: proporce obličeje, rozdání pomůcek, kresba podle zrcadla

Přestávka

Samostatná práce: pokračování na portrétu

Hodnocení: probíhá v průběhu, upozorňuji žáky na proporční pravidla, obcházím je a radím

Didaktické zpracování učiva, hlavní důraz, obohacení učiva: akční kresba, portrét

Metody: instruktaž, práce ve dvojicích, samostatná práce

Hodnocení aktivity:

Převažovala činnost žáka? Převažovala činnost žáků

Motivace: akční kresbou a sdělením kreativního pokračování úkolu v další hodině

Vyučovací prostředky, pomůcky: papíry, tužky, zrcadlo

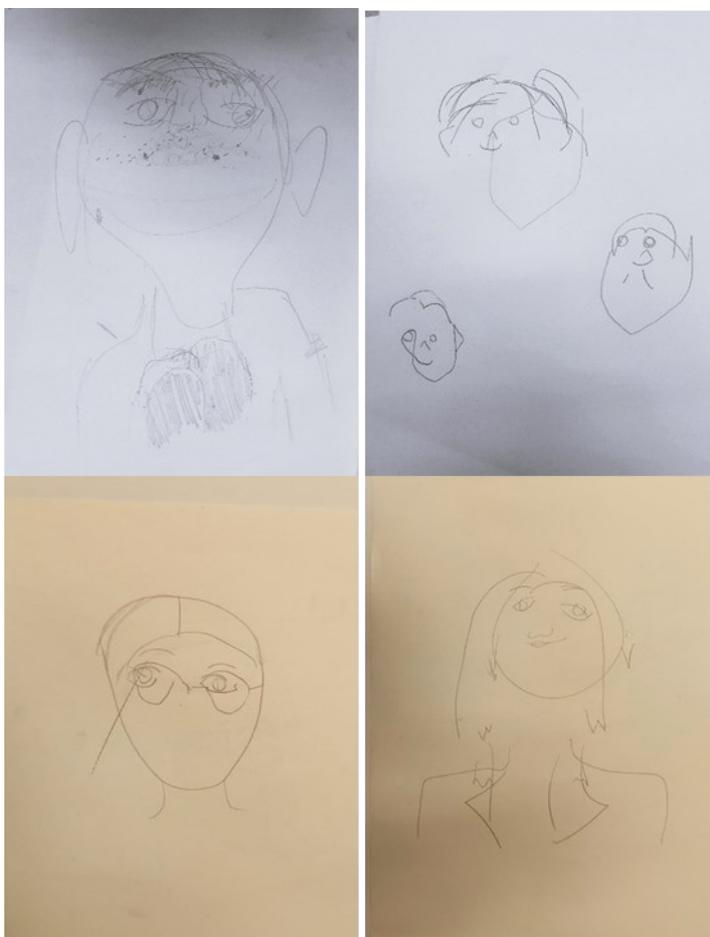
Prezentace nového učiva: akční techniky kresby

Závěr vyučovací hodiny: hodnocení probíhalo v průběhu, finální hodnocení proběhlo v dalším bloku

Fotodokumentace:

Obr 4.a Žáci při práci na tématu Modifikace autoportrétu

Obr 5.a Práce žáku z procesuální kresby na téma Modifikace autoportrétu

5.2.2 Druhý vyučovací blok

Plán hodiny a její průběh:

Cíl: Žák nakopírovaný portrét, který nakreslil v minulé hodině pomocí různých prostředků, např. šablony, samolepky, rastr, folie, pauzovací papír, bublinková folie, přetisk, vystřihování atd. Libovolně přetvoří. Žák si může zvolit vlastní podtéma, např. nálady, kdo jsem, maskování atd.

Průběh hodiny:

Instruktaž: vysvětlení úkolu, nabídka pomůcek a možnost využít, co je napadne a mají v ateliéru, rozdání nakopírovaných portrétů – několik kusů každému

Samostatná práce: žáci pracují na několika modifikacích svého nakopírovaného autoportrétu

Přestávka

Pokračování na samostatné práci

Hodnocení: hromadný rozhovor

Didaktické zpracování učiva, hlavní důraz, obohacení učiva: kreativita, koláž, využití šablon, rastru, přetvoření uměleckého díla

Metody: instruktaž, samostatná práce

Hodnocení aktivity:

Převažovala činnost žáka? Převažovala činnost žáků.

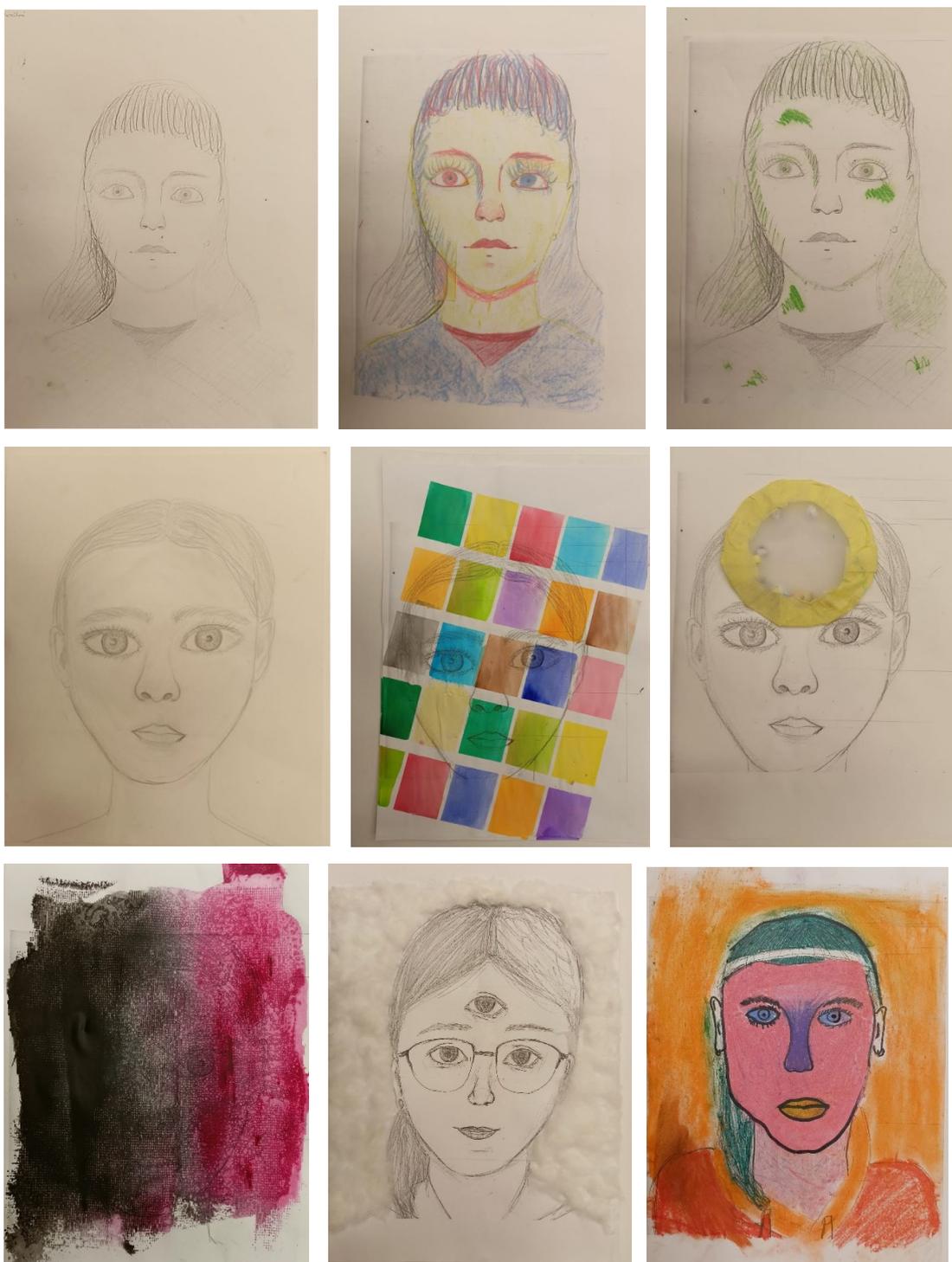
Motivace: Ukázka příkladů, netradiční přístup k portrétu.

Vyučovací prostředky, pomůcky: papíry, tužky, nůžky, bublinkové folie, kopie portrétů a další materiály.

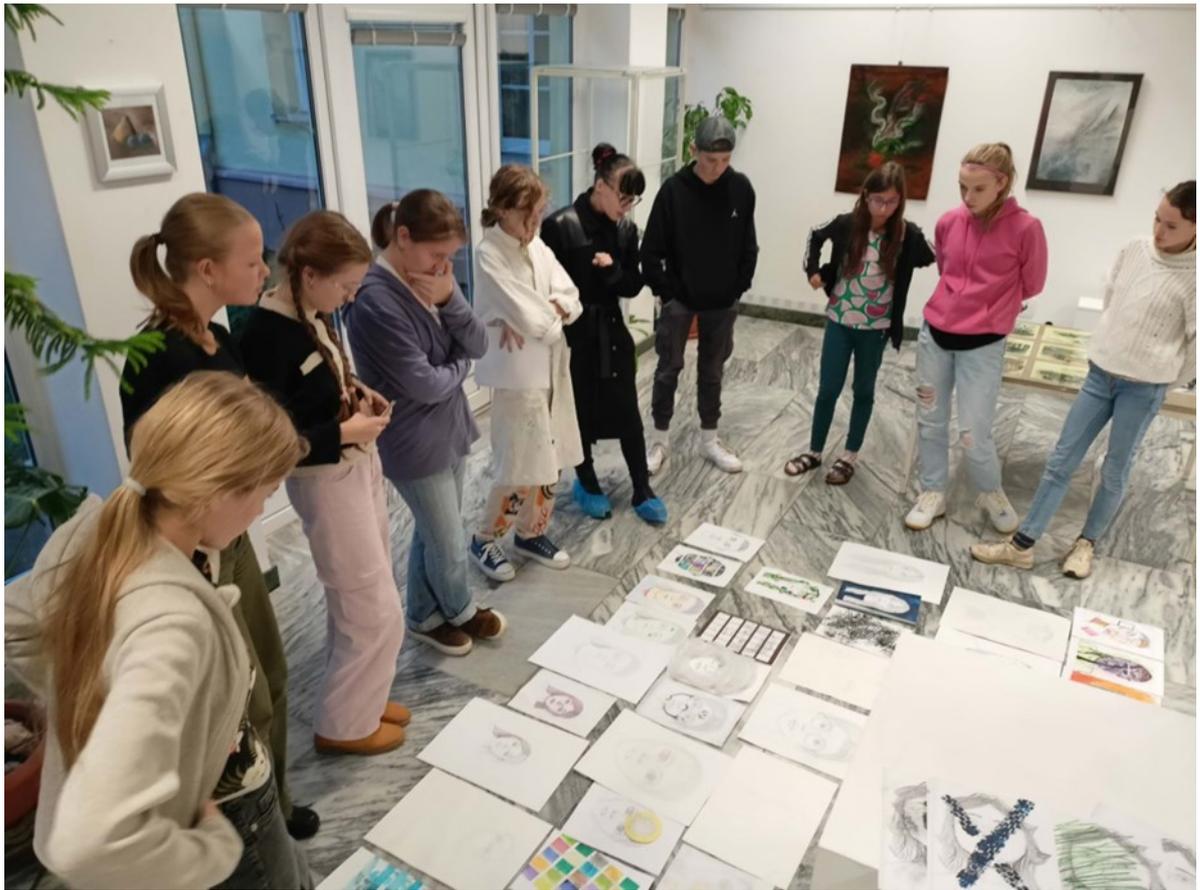
Prezentace nového učiva: koláž, využití netradičních technik

Závěr vyučovací hodiny: Společné hodnocení.

Fotodokumentace:

Obr 6.a Práce žáků na téma Modifikace autoportrétu

Obr 7.a Žáci při hodnocení výtvorů na téma Modifikace autoportrétu

5.3 Třetí skupina

5.3.1 Téma na jeden vyučovací blok

Téma: Masky – umění primitivních kultur

2.ročník: žáci rok narození 2013–2015

Plán hodiny a její průběh:

Cíl: Žák vytvoří malbu africké masky na papír formátu A2, vyzdobí ji nastříhanými kůžemi a svůj výstup zhodnotí se spolužáky.

Průběh hodiny:

Instruktaž: ukázka inspiračních obrázků a tvarů masek, upozornění na umístění do formátu, rozhovor o primitivních kulturách, upozornění na barevná a zobrazovací specifika

Samostatná práce, dopomoc učitele: malba vlastně pojaté masky

Přestávka

Samostatná práce: domalovávání, lepení a stříhání kůží

Hodnocení: hra na umělecké kritiky

Didaktické zpracování učiva, hlavní důraz, obohacení učiva: nové techniky, kreativita, nové kultury, kombinování technik

Metody: instruktaž, samostatná práce, didaktická hra

Hodnocení aktivity:

Převažovala činnost žáka? Převažovala činnost žáků.

Motivace: Ukázkou obrázků, netradiční technikou, rozhovorem.

Vyučovací prostředky, pomůcky: Papír, koženka, barvy, tuš, lepidlo.

Prezentace nového učiva: Využití netradičních uměleckých prostředků, prvky umění jiných kultur.

Závěr vyučovací hodiny: Hra na umělecké kritiky

Fotodokumentace:

Obr 8.a Práce žáků na téma Maska – umění primitivních kultur 1

5.4 Čtvrtá skupina

5.4.1 Téma na jeden vyučovací blok

Téma: Maska – umění primitivních kultur

6. ročník: rok narození 2011–2015

Plán hodiny a její průběh:

Cíl: Žák vytvoří malbu africké masky na papír velikosti A2, vyzdobí ji nastříhanými kůžemi a svůj výstup zhodnotí se spolužáky.

Průběh hodiny:

Motivace, inštruktáž: rozhovor a zajímavosti o mimoevropském uměleckém zobrazení, ukázka inspiračních obrázků

Samostatná práce: malba fantazijní masky

Přestávka

Samostatná práce: domalovávání, lepení kůží

Hodnocení: hra na umělecké kritiky

Didaktické zpracování učiva, hlavní důraz, obohacení učiva: nové techniky, kreativita, primitivní kultury, kombinování technik

Metody: inštruktáž, samostatná práce, didaktická hra

Hodnocení aktivity:

Převažovala činnost žáka? Převažovala činnost žáků.

Jak se třída zapojuje? Velmi dobře, aktivita je baví

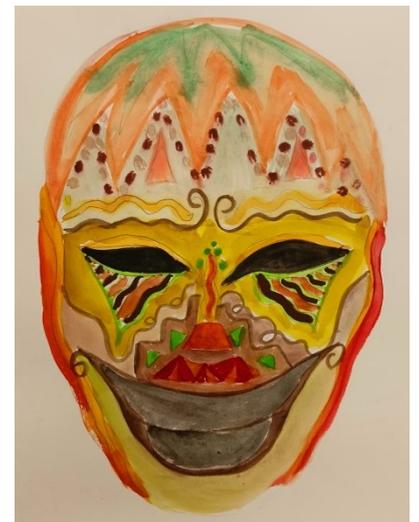
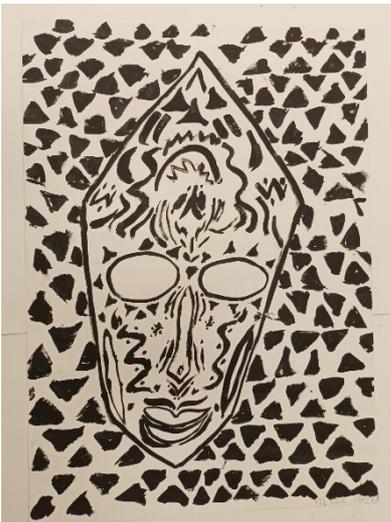
Motivace: Ukázkou obrázků, netradiční technikou, rozhovorem

Vyučovací prostředky, pomůcky: Papír, koženka, barvy, lepidlo

Prezentace nového učiva: Využití netradičních uměleckých prostředků, prvky umění jiných kultur

Závěr vyučovací hodiny: Hra na umělecké kritiky

Fotodokumentace:

Obr 9.a Práce žáků na téma Maska – umění primitivních kultur 2

6 ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo vytvořit Instalaci na téma Tělesné modifikace. V teoretické části jsem řešila vybranou problematiku související s úpravami těla. Šlo například o obrat k tělesnosti ve 20. století, rozdělení modifikací, jak lidé vnímají krásu a ošklivost, piercing a jeho druhy, tetování, skarifikaci, branding, věšení na háky a další i méně známé úpravy těla. Zaobírala jsem se problematikou jednak z estetického, ale i významového, historického, duchovního a filozofického hlediska. Zkoumala jsem tvorbu vybraných umělců související s tematikou. Pokračovala jsem praktickou částí, její tvorbou a následnou fotodokumentací. Vytvořila a zrealizovala jsem didaktickou část v základní umělecké škole a snažila se poukázat na variabilitnost tématu

Cílem umělecké části bylo přiblížit složitost a historii tematiky divákovi a probudit v něm nové otázky a myšlenky. Instalace obsahuje odkazy na současné převážně západní modifikace, na hnutí Moderních primitivů, ale i na historické kmenové úpravy těla. Instalace má vytvářet zvláštní až intimní prostor, který atmosférou působí na diváka a otevírá v něm subjektivní prožitek.

7 ANOTACE

Jméno, příjmení, titul:	Bc. Julie Honzиковá
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. Magdaléna Adámková Turzová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024
Anotace práce:	Diplomová práce se skládá z teoretické, praktické a didaktické části. Ústředním bodem celé práce je umělecká instalace na téma Tělesné modifikace.
Klíčová slova	Tělesné modifikace, piercing, tetování, skarifikace, instalace, malba
Anotace v angličtině:	The thesis consists of theoretical, practical and didactic parts. The focal point of the whole thesis is an art installation on the theme of Body Modification
Klíčová slova v angličtině:	Body modification, piercing, tattoo, scarification, installation, painting
Přílohy vázané k práci:	Ne, fotodokumentace je součástí textu práce
Rozsah práce:	98 stran
Jazyk práce:	Čeština

8 SEZNAM OBRÁZKŮ

Teoretická část

1. HONZIKOVÁ, Julie: Piercing nosu, 2023, Obrázek archiv autorky
2. HONZIKOVÁ, Julie: Piercing ucha, 2023, Obrázek archiv autorky
3. HONZIKOVÁ, Julie: Piercing úst, 2023, Obrázek archiv autorky
- 4 HONZIKOVÁ, Julie: Ženský intimní piercing, 2023, Obrázek archiv autorky
- 5 HONZIKOVÁ, Julie: Mužský intimní piercing 1, 2023, Obrázek archiv autorky
- 6 HONZIKOVÁ, Julie: Mužský intimní piercing 2, 2023, Obrázek archiv autorky
- 7 HONZIKOVÁ, Julie: Mužský intimní piercing 3, 2023, Obrázek archiv autorky

Inspirační umělci

- 8 ORLAN en capitales, en chair et en sang à la ME. Online. In: Toutelaculture.com. 2017. Dostupné z: <https://toutelaculture.com/arts/expositions/orlan-en-capitales-en-chair-et-en-sang-a-la-mep/>. [cit. 2024-03-20].
- 9 Surgery as performance art: 'The Reincarnation of Saint ORLAN. Online. In: Faroutmagazine.co.uk. 2024. Dostupné z: <https://faroutmagazine.co.uk/surgery-performance-art/>. [cit. 2024-03-20].
- 10 ORLAN: The Harlequin's Coat. Online. In: Alyian.au. 2024. Dostupné z: <https://www.al्यान.com.au/orlan-the-harlequins-coat>. [cit. 2024-03-20].
- 11 KIENHOLTZ, Edward. The Illegal Operation. Online. In: Lacma.org. 2024. Dostupné z: <https://collections.lacma.org/node/155448>. [cit. 2024-03-20].
- 12 Edward Kienholtz. Online. In: Widewalls.ch. 2024. Dostupné z: <https://www.widewalls.ch/artists/edward-kienholz>. [cit. 2024-03-20].

13 Five Car Stud Still Gripping. Online. In: Newmuseum.org. 2024. Dostupné z: <https://www.newmuseum.org/blog/view/five-car-stud-still-gripping>. [cit. 2024-03-20].

14 Někde by to možná zakázali, tady naštěstí ne, říká autor výstavy s mrtvolou. Online. In: Idnes.cz. 2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/olomouc/zpravy/rozhovor-mark-there-poburujici-vystava-kveten-smrt-telegraph.A220616_231205_olomouc-zpravy_stk/foto/STK942646_P2022051704911.jpeg. [cit. 2024-03-20].

15 Někde by to možná zakázali, tady naštěstí ne, říká autor výstavy s mrtvolou. Online. In: Idnes.cz. 2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/olomouc/zpravy/rozhovor-mark-there-poburujici-vystava-kveten-smrt-telegraph.A220616_231205_olomouc-zpravy_stk/foto/STK942646_P2022051704911.jpeg. [cit. 2024-03-20].

16 Jon Rafman: The Mental Traveller. Online. In: E-Flux.com. 2018. Dostupné z: <https://www.e-flux.com/announcements/208327/jon-rafmanthe-mental-traveller/>. [cit. 2024-03-20].

17 Jon Rafman. Online. In: Artforum.com. 2017. Dostupné z: <https://www.artforum.com/features/jon-rafman-236234/>. [cit. 2024-03-20].

18 PATRICIA PICCININI METAMORPHOSIS. Online. In: Kunsthall.nl. 2023. Dostupné z: <https://www.kunsthall.nl/en/plan-your-visit/exhibitions/patricia-piccinini/>. [cit. 2024-03-20].

19 Patricia Piccinini: Feminist Artist Statement. Online. In: Brooklynmuseum.org. 2023. Dostupné z: https://www.brooklynmuseum.org/eascfa/about/feminist_art_base/patricia-piccinini. [cit. 2024-03-20].

20 Patricia Piccinini: Evolution. Online. In: Acca.melbourne. 2009. Dostupné z: <https://acca.melbourne/exhibition/patricia-piccinini-evolution/>. [cit. 2024-03-20].

21 Erwin Wurm: Fat House. Online. In: Belvedere.at. 2018. Dostupné z: <https://www.belvedere.at/en/erwin-wurm-0>. [cit. 2024-03-20].

22 Erwin Wurm: Yes Biological. Online. In: Artmap.com. 2011. Dostupné z: <https://artmap.com/ropacparis/exhibition/erwin-wurm-2011>. [cit. 2024-03-20].

23 Erwin Wurm: Hot. Online. In: Koeniggalerie.com. 2024. Dostupné z: <https://www.koeniggalerie.com/blogs/elsewhere/erwin-wurm-hot>. [cit. 2024-03-20].

Seznam obrázků praktická část

Didaktická část

1.a HONZIKOVÁ, Julie: Skupina žáků při práci na tématu Modifikace těla, 2023, Foto archiv autorky

2.a HONZIKOVÁ, Julie: Práce žáků na téma Modifikace těla, 2023, Foto archiv autorky

3.a HONZIKOVÁ, Julie: Práce žáků na téma One minute sculpture, 2023, Foto archiv autorky

4.a HONZIKOVÁ, Julie: Žáci při práci na tématu Modifikace autoportrétu, 2023, Foto archiv autorky

5.a HONZIKOVÁ, Julie: Práce žáku z procesuální kresby na téma Modifikace autoportrétu, 2023, Foto archiv autorky

6.a HONZIKOVÁ, Julie: Práce žáků na téma Modifikace autoportrétu, 2023, Foto archiv autorky

7.a HONZIKOVÁ, Julie: Žáci při hodnocení výtvorů na téma Modifikace autoportrétu, 2023, Foto archiv autorky

8.a HONZIKOVÁ, Julie: Práce žáků na téma Maska – umění primitivních kultur 1, 2023, Foto archiv autorky

9.a HONZIKOVÁ, Julie: Práce žáků na téma Maska – umění primitivních kultur 1, 2023, Foto archiv autorky

Praktická část

1.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – Fotografie z průběhu instalace, kombinované technika, 2024, Foto archiv autorky

2.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – pohled zvnějšku, 2024, Foto archiv autorky

3.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – pohled dveřmi, instalace, kombinované technika, 2024, Foto archiv autorky

4.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – detail, kombinované technika, 2024, Foto archiv autorky

5.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – detail 1, kombinované technika, 2024, Foto archiv autorky

6.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – detail 2, kombinované technika, 2024, Foto archiv autorky

7.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – detail 3, kombinované technika, 2024, Foto archiv autorky

8.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – detail 4, 2024, kombinované technika, Foto archiv autorky

9.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – detail 5, kombinované technika, 2024, Foto archiv autorky

10.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – detail 6, kombinované technika, 2024, Foto archiv autorky

11.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – detail 7, kombinované technika, 2024, Foto archiv autorky

12.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – detail 8, kombinované technika, 2024, Foto archiv autorky

13.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – detail 9, kombinované technika, 2024, Foto archiv autorky

14.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – detail 10, kombinované technika, 2024, Foto archiv autorky

15.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – detail 11, figurína, kombinované technika, 2024, Foto archiv autorky

16.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – detail 12, figurína, kombinované technika, 2024, Foto archiv autorky

17.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – detail 13, malba, 2024, Foto archiv autorky

18.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – detail 14, malba, 2024, Foto archiv autorky

19.b. HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – detail 15, malba, 2024, Foto archiv autorky

20.b HONZIKOVÁ, Julie: Tělesné modifikace – detail 16, malba, 2024, Foto archiv autorky

9 SEZNAM ZDROJŮ

Tištěné zdroje:

SOUKUP, Martin. Tělo: čichat, česat, hmatat, propichovat, řezat. Antropos. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014. ISBN 978-80-7465-108-3

RYCHLÍK, Martin. Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla. Dějiny odívání. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-780-6

ECO, Umberto. Dějiny krásy. Přeložil Gabriela CHALUPSKÁ, přeložil Veronika KŘENKOVÁ, přeložil Jindřich VACEK, přeložil Kateřina VINŠOVÁ, přeložil Jiří PELÁN, přeložil Zora OBSTOVÁ, přeložil Anita PELÁNOVÁ. Praha: Argo, 2015. ISBN 978-80-257-1433-1

ECO, Umberto. Dějiny ošklivosti. Přeložil Iva ADÁMKOVÁ, přeložil Jindřich VACEK, přeložil Jiří PELÁN, přeložil Gabriela CHALUPSKÁ, přeložil Kateřina VINŠOVÁ, přeložil Zora OBSTOVÁ, přeložil Anita PELÁNOVÁ. Praha: Argo, 2015. ISBN 978-80-257-1434-8

THORNE, Russ. Piercing. V Praze: Slovart, 2012. ISBN 978-80-7391-597-1

URBAN, Otto M. Decadence now! za hranicí krajnosti. V Řevnicích: Arbor vitae ve spolupráci se společností Pro Arte, 2010. ISBN 978-80-87164-39-6

Internetové zdroje

1. The Cutting Scene, Mandan O-kee-pa Ceremony. Online. DENVER ART MUSEUM. www.denverartmuseum.org. 2022. Dostupné z: <https://www.denverartmuseum.org/en/edu/object/cutting-scene-mandan-o-kee-pa-ceremony>. [cit. 2024-03-19].
2. Díky za všechno, Fakire Musafare. Online. Hell.cz. 2018. Dostupné z: <https://hell.cz/diky-za-vsechno-fakire-musafare/>. [cit. 2024-03-19].
3. Intimní piercing ohrožuje život! Online. Painart.cz. 2011. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20111121152636/http://www.painart.cz/23/intimni-piercing-ohrozuje-zivot/clanek/>. [cit. 2024-03-19].
4. Intimní piercing ohrožuje život! Online. Painart.cz. 2011. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20111121152636/http://www.painart.cz/23/intimni-piercing-ohrozuje-zivot/clanek/>. [cit. 2024-03-19].

5. GREGOROVÁ, Dagmar. Nejstarší z venuší. Online. Osel.cz. 2009. Dostupné z: <https://www.osel.cz/4396-nejstarsi-z-venus.html>. [cit. 2024-03-19].
6. RYCHLÍK, Martin. *Od mumíí k celebritám: Z dějin tetování*. Online. YouTube. 2016. Dostupné z: <https://youtu.be/501yWlzayTg?si=Sak7tVw85ZOzdg3O>. [cit. 2024-03-20].
7. *Steve Haworth*. Online. Wikipedia. 2023. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Steve_Haworth. [cit. 2024-03.-20].
8. *Modifikace*. Online. Hell.cz. 2024. Dostupné z: <https://hell.cz/modifikace/>. [cit. 2024-03.-20].
9. *Modifikace*. Online. Hell.cz. 2024. Dostupné z: <https://hell.cz/modifikace/>. [cit. 2024-03.-20].
10. *Modifikace*. Online. Hell.cz. 2024. Dostupné z: <https://hell.cz/modifikace/>. [cit. 2024-03.-20].
11. MARSCHALL, Brigitte. Umění a revoluce: Vídeňský akcionismus. Online. Theatralia. 2018, roč. 21, č. 1, s. 252-266. ISSN 1803-845X (print). Dostupné z: <https://hdl.handle.net/11222.digilib/137931>. [cit. 2024-03-19].
12. *ORLAN, žena, která proměnila své tělo v nekonečné umělecké dílo*. Online. <https://fahrenheitmagazine.com/>. 2024. Dostupné z: <https://fahrenheitmagazine.com/cs/um%C4%9Bn%C3%AD/plast/orlan-%C5%BEena%2C-kter%C3%A1-prom%C4%9Bnila-sv%C3%A9-t%C4%9Blo-v-nekone%C4%8Dn%C3%A9-um%C4%9Bleck%C3%A9-d%C3%ADlo-0>. [cit. 2024-03.-20].
13. *Edward Kienholtz*. Online. Theartstory.org. 2024. Dostupné z: <https://www.theartstory.org/artist/kienholz-edward/>. [cit. 2024-03.-20].
14. *Mark Ther*. Online. Artlist. 2024. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/mark-ther-1486/>. [cit. 2024-03.-20].
15. *Jon Rafman*. Online. YouTube. 2024. Dostupné z: <https://www.youtube.com/@jonrafmanstudio>. [cit. 2024-03.-20].
16. *Jon Rafman Biography*. Online. Jonrafman.com. 2024. Dostupné z: <https://jonrafman.com/jon-rafman-biography/>. [cit. 2024-03.-20].
17. *Patricia Piccinini*. Online. Patriciapiccinini.net. 2024. Dostupné z: <https://www.patriciapiccinini.net/a-cv.php>. [cit. 2024-03.-20].

18. *Erwin Wurm Biography*. Online. Erwinwurm.at. 2023. Dostupné z: <https://www.erwinwurm.at/biography/solo-exhibitions.html>. [cit. 2024-03.-20].